

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 01394

MEDRESH ITSIK

Itzik Manger

*Permanent preservation of this book was made possible
by Joseph Meyerhoff Family Charitable Funds*

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

איציק מאנגער

מידש איציק

פארן י. ז. ווארשא

1 9 5 1

איציק מאנגער

געזאמלמע
שיד'פּאָן

ערשטער באַנד

אַרויסגעגעבן צום 50-טן געבוירנטאָג פון דעם דיכטער
דורכן "איציק מאַנגער יובל-קאָמיטעט", פאַרידזשענעווע

דאָס בוך — איז דער ע ר ש ט ע ר באַנד פון איציק מאַנגערס
"געזאַמלטע שריפטן", וועלכע עס האָבן זיך אונטערגענומען אַרויס-
צוגעבן לכבוד זיין 50-טן געבוירנטאָג (סוף מאי 1951) עטלעכע
פריינט פונעם דיכטער, פאַרערער פון זיין גרויסן טאָלאַנט.
דורך דעם, האָבן די איניציאַטאָרן בדעה געהאַט צו פאַרצייכענען אַ
וויכטיקע דאַטע אין דער געשיכטע פון דער יידישער ליטעראַטור,
צו פייערן די פערזענלעכע שמחה פון אונזער גרויסן פאַלקס-דיכטער
און, דורך דער פאַרשפרייטונג פון מאַנגערס ווערק, ממשותדיק צו
זאָרגן דערפאַר, אַז דער יובילאַר "מאַג האָבן וואָס צו זויפן"....
פאַר דעם ציל האָבן זיי, אין פאַרשטענדיקונג מיטן דיכטער, קאַנסטי-
טואַרט דעם "צענטראַלן איציק מאַנגער יובלאַקאַמיטעט" ביים
"פאַריזער יידישן ליטעראַטן און זשורנאַליסטן-פאַריון", פאַרבונדן
זיך מיט דעם דיכטערס פריינט אין זשענעווע, אין קאַנאַדע, ישראָל,
דרום-אַפריקע און אין אַ רייע אַנדערע יידישע ישובים.
אַ גאַנץ באַזונדערן דאַנק דריקט אויס דאָס "צענטראַלע יובלאַביראַ-
דער משפּחה פון פריצייטיק פאַרשטאַרבענעם גרויסן פריינט פון דער
יידישער ליטעראַטור אַ ד אַ ל פּ נ ו י מ אַ ו , וועלכע האָט, גע-
טריי דעם גייסט פון פאַרשטאַרבענעם, אַפּגעהיטן זיין וואונטש און
געשטעלט אין אונזער רשות די ערשטע נויטיקע סומען, דעם פּראַ-
מינענטן יידישן געזעלשאַפטלעכן טוער ד"ר אהרן ס י נ ג א -
ל א ו ו ס ק י פאַר זיין גרויסן אינטערעס און פינאַנציעלער מיטהילף
צו דער אונטערנעמונג און דעם אומדערמידלעכן ריטער פון דער
יידיש-יידישער קולטור — דעם שרייבער מ ל ד ר א ו ו י ט ש ,
וועלכער האָט געהאַלפן דעם יובילאַר צו טראַגן פערזענלעך זיין פאַ-
עטיש וואָרט קיין קאַנאַדע און אַמעריקע.
אין דער איבערצייגונג, צו האָבן דערמיט דערפילט אַ וויכטיקע יידי-
שע קולטור-שליחות, פּרעזענטירן מיר דאָ היינט פאַר דער ברייטער
יידישער לייענער-וועלט די ערשטע פּרוכט פון אונזערע באַמיאונגען.

די אַרויסגעבער

ITZIK MANGER / Œuvres / Volume I
POESIES BIBLIQUES (Medrasch Itzik)

Illustrations par **ARTHUR KOLNIK**

Edité en l'honneur du 50e anniversaire du poète
par le **Comité Itzik Manger** (Paris-Genève)
auprès de l'Association des Ecrivains et Journalistes Juifs de France

Copyright by Author and Comité Itzik Manger

איציק מאַנגער | געזאַמלטע שריפטן
ערשטער באַנד | מדרש איציק

FROM THE LIBRARY
OF A. W. KLACHKO

הילע, שער-בלעטער, צייכנונגען און וויניעטן
פון אַר ט ו ר ק א ל נ י ק

my "n" pen

150 עקסטרא-לוקס עקזעמפלארן פון

"מדרש איציק", נומערירט פון 1 ביז 150

זענען געדרוקט געווארן אויף

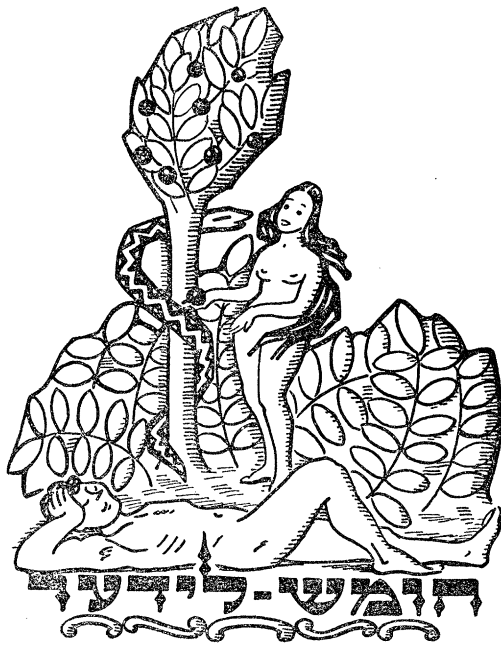
Offset-Neige De Ruyscher

600 עקזעמפלארן אויף ווייסן **Offset**

זענען נומערירט פון 151 ביז 750

עקזעמפלאר נומער

Leon W. Meltzer
435 No. Poinsetta Pl.
Los Angeles, CA. 90036

אַ מתנה מיין טאַטן, דעם קעסטליכן און פירטרעפליכן שניידער-
מייסטער, הלל בר אברהם מאַנגער

ערשטע אויפלאַגע פון די "חומש-לידער": וואַרשע 1935

די לידער, וואָס זענען געזאַמלט אין דעם ביכל, זענען אַ שטיפּעריי אַזאַ מיט די גרייז־גראַע בערד פון די אבות און מיט די שטערנטיכ־ לעך־עקן פון די אמהות.
אַן אינטערמעצא אַזאַ אויפן וועג צו דער געשטייגערטער באַלאַדעס־ קער וויזיע.

דער געניטער לעזער וועט זיך כאַפּן, אַז די לאַנדשאַפט, אין וועלכער די חומש־געשטאַלטן באַוועגן זיך, איז נישט די כנענישע, נייערט אַ סלאַווישע. איך האָב געטראַכט וועגן דער מיזרח־גאַליצישער. די דאָזיקע לאַנדשאַפט מיט אירע ווערבעס פאַזע וועג, אירע וויינשל־ סעדער און אירע מאַדנע שטילע דעמערונגען, ציטערט אין מין זכרון פון גאַר די פריעסטע קינדער־יאַרן.
אין דער רעם פון דער דאָזיקער לאַנדשאַפט האָט מין טאַטע, אַלס וואַנדערנדיקער שניידער־געזעלן, פאַרפאַסט זיינע פּוּריס־שפּילן און זיי געשפּילט אין איינעם מיט זיינע חברים.
דאָס שעלמישע מיצל פונעם יידישן פּוּריס־שפּיל האָט מיר כסדר געשוועבט פאַר די אויגן ביים שרייבן דאָס דאָזיקע בוך, און די ליריש־פרומע פאַנטאַזמימע פון דער מאַמען איבערן טייטש־ חומש.

אַ פראַפּאָ דער לאַנדשאַפּט :
אַ מאַל, אַ מאַל, אויף פּעריען אַוועק פון טשערנאָוויץ צום זיידן אויף
אַפּרו.

אין דער בויד פונעם זיידן, דעם בעל-עגלה אברהם מאַנגער. דער
אַונט טונקלט, טונקלט. די וואַלקנס זענען קיין וואַלקנס נישט, ניין
ערט משונה מאַדנע באַשעפּענישן, וואָס הענגען און ליגן אויף די
ווערבעס פאַזע וועג און שרעקן דאָס קינדערשע געמיט.
אַ, זיסער גרויל פונעם קינדערשן געמיט! צי פירט מיך נישט דער
זיידע צו דער עקידה?

דער זיידע האָט געהאַט טרויעריקע אַויגן. זיין בייטש האָט געהאַט
אַ רויטע טראַלד. און ביים קאַשטן, וואָס איז געווען געשפּאַנט אין
דער רעכטער זייט, איז געווען אַפּגעליפּעט אַ שטיק פעל.

איין לויב דיר גאַט אין הימל לויב |
וואָס דו האָסט מיך טון שטערקן | אַז
איך זאָל מיט מיין שוואַכער האַנט |
פולענדן דיזעס ווערקן | איך האָב מיט
מי און גרויסן פלייס | די אבות טון
אויפוועקן | פון שמות און פון זילבערן
שטויב | וואָס האָט זיי טון איינדעקן |
זיי שטייען נון און זענען גרייט | אַלס
זיי נון מעכטן לעבן | און ווילן ליבער
לעזער דיר | איין שלום עליכם געבן |
נון זאָלסטו שטיל געדאַגן | זיי ווילן
דיר מיט הייליק מונד | פיל שיינע
וואונדער זאַגן | און דער דאָ האָט דאָס
בוך געמאַכט | האָט פילע צייט דערון
פאַרבראַכט | איציק מאַנגער איז ער
גינאַנט | איין חייט אויס וואלאכיש לאַנד

חנה ברענגט אדמען דעם עפל

דם הראשון ליגט אין גראָז
און שפייט צום וואַלקן אַרויף.
בעט זיך דער וואַלקן תחנונימדיק:
„אדמשי קרוין, הער אויף!“

שמעלט אים אדם אַרויס די צונג:
„כמארע קאַפּאַרע, אַבע!“
און ס'פליט אַ דינער שטראַל — אַ שפיי —
„און נאָ דיר, נעם און זע!“

דער וואַלקן ווישט מיט דער לאַפע אַפּ
דעם שפיי און ברומט פאַר כעס:
„אַז מען טוט נישט גאַרנישט גאַנצע טעג
און מען גייט אום פוסט און פאַס!“

אדם הראשון לאַכט און קייכט
און שמשירעט די ווייסע ציין,
קומט פון דער גרינער עפל-אַליי
די מוטער חנה צו גיין.

„ווי ביסטו געווען, עוואַ מיין ווייב,
ווי ביסטו געווען, מיין קינד?“
„איך בין געווען אין דער פלוימען-אַליי
און געפלוידערט מיטן ווינט.“

„דו ביסט נישט געווען אין דער פלוימען-אליי,
דו זאגסט מיר א ליגנט גאָר,
מע שמעקט דאָך מיט עפל פון דיין לייב
און מיט עפל פון דייע האַר.“

„כ'בין טאָקע געווען אין דער עפל-אליי,
ס'אַר אַ שוואַכן זכרון איך האָב ;
האַסט טאָקע געטראָפן, אַדאָס מיין מאַן,
אַ לעבן אויף דיין קאַפּ.“

„וואָס האָסטו געטון אין דער עפל-אליי,
עוואַ מיין גאַלדענעם קינד ?“
„איך האָב געפלוידערט מיט דער שלאַנג
מכּוה דער מיצווה זינד.“

און ס'צימערט דער עפל אין איר האַנט
און פינקלט ווי שאַרלאַך רויט
און ס'שאַטנט אויס די דעמערונג
די תּאוּוה און דעם טויט.

אדם הראשון פיבערט און קאַן
באין אופן נישט פאַרשטיין,
פאַר וואָס איר קול איז צוקערזיס
און זי איז מלאַ הן.

ער שטרעקט מיט אַ צימער אויס די האַנט.
— וואָס מוסטו, אדם, האַ ?
די נאַכט לעשט ביידע געשטאַלטן אויס
און פתח שיין מאַכט — שאַ.

אדם איז אייפערזיכטיק

רילערט א געל קאנארקל
אויף א גן-עדן-בוים —
עפנט אדם די אויגן אויף
צווישן ליד און טרוים.

א רויטער זונשטראל צימערט
איבער דעם פייכטן גראז
און ס'יאגן, יאגן זיך נאך אים
א וועווריק און א האז.

אדם שמייכלט. נעבן אים
ליגט חוהלע זיין ווייב,
מיט גראז און בלעטער צוגעדעקט
דאס יונגע, שיינע לייב.

ער קוקט אויף איר און קוועלט,
ער קוקט אויף איר און טראכט:
ס'איז גוט וואס ליכטיק איז ביי טאג
און פינצטער איז ביי נאכט.

ער הייבט זיך אויף און גייט,
ארום אים רוישט און פליט,
און יעדער רויש און פלי
קלינגט אפ אין זיין געמיט.

נאָר האַרד! אַ וואַסער רוישמ
דאָרט אונטן מיף אין מאַל.
אַ וואַסערל — און אדם ווערט
מיף טרויעריק מיט אַ מאַל.

ער האָט אין וואַסערל געזען
אַן אדם פונקט ווי ער —
וואָס וויל דער וואַסער-אדם, האַ?
און ווער איז ער, ווער?

און אפשר טאַקע יא,
און אפשר איז דאָס וואָר,
אַז יענער אדם שפילט זיך איצט
מיט חוהס בריסט און האַר?

ער לויפט צוריק. צי וועט ער זיי
איצט טרעפן זאַלבענאַנד?
אַט שטייט זי חוה און זי האַלט
אַ קוקאָוקע אויף דער האַנט.

זי פרעגט: „קוקאָוקע, זאָג,
צי בין איך באמת שייך —
צי האָב איך געפונען ביי מיין מאַן
טאַקע באמת חן?“

און אדם שטייט און הערט
און ווייסט נישט אַליין פאַר וואָס
ס'גלומט זיך אַ פאַל טון צו דער ערד
און כליפען אין מיפן גראַז.

אברהם אבינו מוסרנו לומן

ומ, איך מוז דיר זאגן ס'איז — פע!
דו שיכורסט א יעדע נאכט,
ערשט נעכטן האסטו אין „גאלדענעם הערש“
זאז וויסטן סקאנדאל געמאכט.

דאס פאסט פאר מאנגער, דעם שניידערוק,
אבער אסור נישט פאר דיר,
האסט צוויי טעכטער מגדל צו זיין
און ביסט קיינעהארע א ייד א גביר.

האסט שאף און רינדער און ציגנבעק;
פאלג מיך און פארכט זיך פאר גאט,
אויף יעדן ערל, וואס זשליאקעט זיך אן,
זאגט מען שוין: שיכור ווי לומ.

כ'פארשטיי, מען מאכט א כותע א מאל
פרייטיק צו נאכטס ביים מיש,
ווען סע ברענען די הייליקע שבת-ליכט
און מען עסט די געפילטע פיש.

אבער נישט ווי דו, מאג-איין מאג-אויס.
ווי ווערט דאס א מענטש נישט מיד!
סע פאסט פאר האוורילע, דעם שבת-גוי,
אבער אסור נישט פאר קיין ייד.

באמראכט זיך וואָס וועט מען זאָגן אַ מאָל :
סע האָט אברהם אבינו געהאַט
אַ קרוב אַ שיכור און וואָס אין דער קאַרט,
וואָס דאָס איז נאָך ערגער פון שמד.

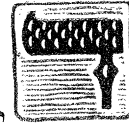
און אז מען שמועסט שוין, הער זשע מיך אויס,
ביסט דאָך אַ מאַטע — וויי איז צו מיר,
צי אַרט דיך נישט, וואָס דער שדכן ווייכט
ווי אַן עיפּוש דיין שוועל און דיין מיר ?

וואָס אפילו דער מינדסטער שניידעריונג
וויל נישט דיין איידעם זיין
און ביי דינע טעכטער זילבערן די צעפּ
— און אַליץ איז כדאי צוליב וויין ?

לומ, איך מוז דיר זאָגן ס'איז — פע !
דו שיכורסט אַ יעדע נאַכט,
ערשט נעכטן האַסטו אין „גאַלדענעם הערש“
אַזא וויסטן סקאַנדאַל געמאַכט.

דאָס פאַסט פאַר מאַנגער, דעם שניידערוק,
אַבער אסור נישט פאַר דיר,
האַסט צוויי טעכטער מגדל צו זיין
און ביסט קיינעהאַרע אַ ייד אַ גביר.”

לזמם מעכטער

י מעכטער פון לזמ זיצן אין קיך
און שושקען זיך שמילערהייט.
איינע פליקט א געקוילעמע גאנדז,
די צווייטע פארריכט א קלייד.

זאגט די ערשמע: „היינט אכט מאָג
בין איך געוואָרן פּערציק יאָר,
און היינט האָב איך אין שפיגל דערזען
די ערשמע גראַע האָר.

דער טאַמע כאַליעם איבער אין שענק
און די יאָרן אַנטלויפן גיך
און סע וואַרטן אומזיסט אין קליידערשאַנק
מיינע ווייסע חופּה-שיך.“

דער צווייטער פּאַלט די נאָדל פון האַנט
און זי זיצט אַ רגע פאַרמאַכט:
„שוועסטער, סע פיבערט אונטער מיר
דאָס ליילעך אַ יעדע נאַכט.“

איר אַמעס ברענט: „איך האָב אַ מאַל
אַזא שיינעם הלום געהאַט —
גענעכטיקט האָט צווישן מיינע בריסט
אַ יונגער בלאַעך סאַלדאַט.

ער איז צוועק. און אפילו אין טרוים
בצווייזט ער זיך שוין נישט מער,
גלייך ס'וואַלט אין אונדזער גארניזאָן
נישט געשמאַנען קיין מילימער."

זאָגט די ערשמע: „שוועסטער, דו הערסט,
ס'איז מיר איינגעפאלן אַ פלאַן:
— קומען נישט קיין חתנים צו אונדו,
איז אַ מאַמע אויך אַ מאַן."

אירע באַקן גליען, איר אַמעס ברייט
און ס'צימערט, צימערט איר שטים:
„שוועסטער, נאָך די היינטיקע נאַכט
וועל איך ליגן ביי אים."

און מאַרגן דו. ער איז סיי ווי סיי
כסדר שיכור ווי לומ,
און די מאַמע איז אַ טאַלפן זאַלץ
אין סדום, דער פאַרשאַלטענער שטאַט."

זיי פיבערן. אַרום דעם לאַמפּ
אַ שפעטער שמעטערלינג פליט —
„שוועסטער, זיי גרייט, דער מאַמע גייט
מיט וואַקלדיק-שווערע טרוים..."

אברהם און שרה

וורעמל, ווען וועלן מיר האָבן אַ קינד?
מיר זענען ביידע שוין אַלטע לייט.
כּי לייט אַ פּרוי אין די יאָרן ווי איך
איז שוין דאָס אַכצנטע מאָל אויף דער צייט."

אברהם אבינו שמייכלט און שווייגט
און פיפקעט פון זיין ליולקע רויך:
„בטחון, מיין ווייב. אַז דער אייבערשטער וויל,
שיסט אפילו אַ בעזעס אויך."

„אָוורעמל, דו הערסט, אַ יעדע נאַכט
הער איך ווי ס'כליפעט מיין לייב,
און הגר איז דאָך נאָר דיין דינסט
און איך בין דיין אמתדיק ווייב."

אַפט דאַכט זיך מיר, אַז דער שטערן אין שויב
איז די נשמה פון אונדזער קינד,
וואָס וואָגלט אַרום אַ יעדע נאַכט
צווישן רעגן, שאַטנס און ווינט."

אברהם אבינו שמייכלט און שווייגט
און פיפקעט פון זיין ליולקע רויך:
„בטחון, מיין ווייב. אַז דער אייבערשטער וויל,
שיסט אפילו אַ בעזעס אויך."

„אז איך זע א מאַל, ווי הגרם קינד
שפילט זיך מיט דער זון אין זאמד,
און איך גיב אים איבערן קעפל א גלעם,
ווערט מאַדנע טרויעריק מיין האַנט.

און אז איך נעם דאָס קינד צו זיך אויפן שוים
און סע שמייכלט אַזוי קלוג און גוט,
ווערן מיינע אויגן פייכט און גרויס
און ס'ווערט מאַדנע טרויעריק מיין בלוט.

אָוורעמל, ווען וועלן מיר האַבן אַ קינד?
מיר זענען ביידע שוין אַלטע לייט.
ביי לייטן אַ פרוי אין די יאָרן ווי איך
איז שוין דאָס אַכצנטע מאַל אויף דער צייט.“

אברהם אבינו שמייכלט און שווייגט
און פיפקעט פון זיין ליולקע רויך:
„בטחון, מיין ווייב. אז דער אייבערשטער וויל,
שיסט אפילו אַ בעזעם אויך.“

די דריי מלאכים קומען צו אברהם אבינו

ברהם אבינו זיצט אויף דער שוועל
און שניצט זיך א טייטל פון בייך,
ציטערט פון מונקלען אלקעז ארום
דער מוטער שרהם געוויין.

„כהמה, שא! נו הער שוין אויף!
נאָר רק זי וויינט און וויינט,
זי האָט שוין מסתמא ווידער א מאָל
די צאינה-וראינה געליינט.“

ער ווישט מיטן טיכל די אַלמע ברייל
און זעט ווי ס'מונקלט דער וועג —
אַט ווי אַ שאַטן און ווי אַ רויך
פאַרגייען אונדזערע טעג.

און פון דער מונקל שיילן זיך אויס
דריי מערקן מיט רויטע בערד —
זיי גייען שמיל, אָן שמויב אויף די שיק,
ווי ס'זאָלט קיינער נישט געהערט.

„גוטן אָונט, אורחים, קומט אַריין!
מיין שרה האָט אָנגעגרייט
רייז מיט מילך און קימלברויט,
איר קומט מסתמא פון ווייט.“

די אורחים זעצן זיך ביים טיש
און שמועסן פון דער וועלט,
פון קינדער, וואס מען דארף מגדל זיין,
פון תבואה, וויין און געלט.

די מוטער שרה שטייט און הערט
און שיסט אויס מיט א געוויין:
"אן א קדיש, אורעמל, דו הערסט,
וועט פוילן אונדזער געביין."

זאגן די אורחים: "יא, רב אורום,
נאך איידער דאס יאר פארשווינדט,
וועט איר פראווען דעם אמתן ברית
און זיין א טאטע צו אייער קינד."

די מערקן פארשווינדן. דורך דער שטוב
פלאטערט פארביי די פרייד,
און ס'בלישטשעט אראפ די גילדענע בראש
פון איר סאמעט-בלאען קלייד.

אברהם אבינו פראוועט א שלום-זוכר

י שיר-המעלותן לייכמן

אראָפּ פון אלע ווענט,
צען יידן אין סויבלענע שמריימלעך
פליעסקען מיט די הענט.

„אי ביס-באָם, ביס-באָם, טאַטע,
אי דאי-דאָם, דאי-דאָם, דאי...“
זיי זינגען דעם הייליקן ניגון
פון דעם רבין פון טערקיי.

זיי עמן געזאַמענעם אַרבעם
און טונקען אין ביר די בערד:
„רב אברהם, פלאי פלאים,
א נס, א נס באַשערט.“

אברהם אבינו שמייכלט
אריין אין דער גראַער באַרד.
ער הערט ווי יצחקל פישטשעט
הינטער דעם ליילעך דאַרט.

ער פאַרמאַכט אַ רגע די אויגן
און זעט: די דריי טערקן גיין,
זיי האַלטן זיך אָן די פעדעם
פון דעם קינדס געוויין.

אַט טרײסלען זײ אָפּ די שמויבן
פון די קליידער און די שײך,
און אַט קושן זײ די מזוזה
און זאָגן אָפּ אויף גיך :

„מזל-טוב, רב אברהם,
איר געדענקט מסתמא די נאַכט,
ווען אייער פלוניתמע שרה
האַט פון אונדז געלאַכט.“

און נאָך איידער אברהם זאָגט זײ :
„ווילקאַמען, ליבע געסט!
זעצט אייך צום טיש אַנידער
און טרינקט און זינגט און עסט“ —

פאַרהייבן די מערקן די פאַלעם
און זענען אויס די צײט —
אברהם עפנט די אויגן :
„וואו זענען די פרעמדע לײט ?“

„גאַט איז מיט אייך, רב אברהם!
אי דאָ-דאָם, דאָ-דאָם, דאָ,
זינגט בעסער מיט אונדז דעם זמר
פון דעם רבין פון טערקײ.“

צען יידן אין סויבלענע שטריימלעך
פליעסקען מיט די הענט,
די שיר-המעלותן לייכטן
אַראָפּ פון אַלע ווענט.

שרה זינגט יצחקלען א שלאָפליד

י מוטער שרה וויגט די וויג :
שלאָף, יצחקל מאַמע, שלאָף!
עס פאַשעט אויף דער לאַנקע
דער פאַסמוך זיינע שאַף.

זאָגט איין שעפעלע : ס'איז טאָג,
דאָס צווייטע זאָגט : ס'איז נאַכט.
א סימן : בערל דער צעלניקער
האַט די קראַם פאַרמאַכט.

א סימן : ביי דוד-בער דעם שמיד
איז איצמער שאַ און שמיל,
א סימן : לייזער דער מילנער דרייט
די וואַנצעס פאַר דער מיל.

זאָגט דאָס ערשטע : ניין, ס'איז טאָג.
א סימן : אין גאונס קלויז
לערנט דאָס ראַבע קאַטערל
די סדרה מיט דער מויז.

א סימן : אויפן חונס דאָך
פאַשעט דעם שניידערס ציג,
און יצחקל דער קליינער ליגט
און שלאָפט נאָך נישט אין וויג.

זאגט דאס פאסטמוכל : נו מא,
טא לאמיר אלע גיין
און פרעגן, צי ס'איז טאג צי נאכט,
ביי יצחקלען אליין.

נו איי-ליו ליו-ליו יצחקל,
נו איי-ליו ליו-ליו שלאף,
עס שטייען שוין ביי אונדזער טיר
דער פאסטמוך און די שאף.

נו שטילער, שטילער, פאסטמוכל,
דו זעסט דאך, אז ס'איז נאכט.
א סימן : יצחק אבינו האט
די אייגעלעך פארמאכט.

א סימן : זיבן טראפנס טוי
בלישמשען אויף דעם מאן
און ס'שלאפן אויף דער סידעלע
די קוואטשקע און דער האן.

זאגט דאס פאסטמוכל : נו מא,
און גייט מיט שטילע טריט
און נעמט אין קליינעם פייפל מיט
דער מוטער שרהם ליד.

הגרים לעצמם נאכט ביי אברהמען

י שיפחה הגר זיצט אין קיך,
א רויכיק לעמפל ברענט
און שאטנט סאמע קעץ און מיז
אויף אלע גראַע ווענט.

זי וויינט. סע האָט דער באַלעכאַס
איר היינט געהייסן גיין.
„קליפה, האָט ער איר געזאָגט,
דו טרעטסט מיך אָפּ, צי ניין?“

סורציע די פּושקע-גאַבעמע
האַט אים שוין ווידער אָנגערעדט:
„אָדער דו טרייבסט די דינסט אַרויס,
אז נישט וויל איך אַ גט.“

און הגר נעמט פון קופערט אַרויס
אַ בייטש של קרעלן ווי בלוט,
אַ פאַרטעכל פון גרינעס זייד
און אַ שמרויענעס זומערהומ.

די זאַכן האָט ער איר געשענקט,
אַ מאָל ווען זיי זענען געגאַן
שפּאַצירן איבער דער לאַנקע,
דאָרט, וווּ עס גייט די באַן.

„אוי, אזוי ווי א רויך פון א קוימען
און אזוי ווי א רויך פון א באן,
אזוי איז, מאמע געטרייע,
די ליבע פון א מאן.

ווי וועל איך מיך איצט אהינטון
מימן פיצל קינד אויף די הענט?
סיידן נעמען זיין בענקארט
און גיין דינען אין דער פרעמד.

זי נעמט אין דער האנט דעם בעזעם
און קערט צום לעצטן מאל די שטוב
און עפעס אונטער דער בלוזקע
פילט, אז ס'האט אים נאך ליב.

זי וואַשט נאך איין מאל די מעלער
און שייערט די קופערנע פאן —
אזוי ווי א רויך פון א קוימען
איז די ליבע פון א מאן.

הגר פארלאזט אברהמס הויז

י בלאַקייט טאָגט אין פענצטער,
דער האָן האָט דריי מאָל געקרייט,
אין דרויסן הירושעט דאָס פערדל
אין ווייטן וועג געגרייט.

הגר שטייט אַ פאַרוויינטע
מיטן קינד אויף די הענט
און ס'וואַגלען אירע אויגן
צום לעצטן מאָל אויף די ווענט.

דער בעל-עגלה דינגט זיך אין דרויסן
מיט אברהמען וועגן דעם לויז:
„לייגט צו, ר' אברהם, אַ זעקסער,
ס'זענען דאָך צוויי פאַרשוין.“

ס'פערד שארט מיט די פאַדקאוועס
ווי ס'וואַלט געמענהט: אַן עק!
אַט וועל איך אייך ווייזן, יידן,
ווי מען לערנט בלק אַ וועג.

„וויין נישט, ישמעאליקל מאַטע,
אַזוי איז אונדז שוין באַשערט,
אַט אַזוי פירן זיך די אבות
מיט די לאַנגע פרומע בערד.“

זי זעט זיך שוין א פארלאזמע
אויף א ווייטן פרעמדן וואַקזאל
און זי כליפעט אירע טרערן
אריין אין דעם טערקישן שאל.

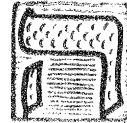
„הגר, גענוג שוין געיעלהט,
דו הערסט וואָס מען זאָגט, צי גיין!“
און הגר נעמט דאָס פעקל
און לאָזט צו דער פּוּר זיך גיין.

אַט שטייט ער אין זיידענעם קאַפּל,
רב אברהם דער פרומער ייד —
„צי פילט ער כאַטש, מאַמע געטרייע,
מיין ביטער דערשלאָגן געמיט?“

דאָס בייטש של קנאַלט: לסוסתי!
און פאַר איר פאַרטערטן בליק
שאַרן די הייזער פון שמעטל
פאַמעלעך זיך אויף צוריק.

און הגר נעמט פאַר אַן עדות
דעם הימל און די ערד:
אַט אַזוי פירן זיך די אבות
מיט די לאַנגע פרומע בערד.

הגר אויף דער מיט פון וועג

גר זיצט א פארוויינמע

אין מיטן וועג אויף א שטיין
און פרעגט ביי אלע ווינטן
וון זי זאל ווייטער גיין.

זאגט איינער: גיי קיין מיזרח,
דער צווייטער — קיין מערב גאר,
און דער דריטער, א וואזשנע שטיפער,
שטיפט אין אירע האַר.

פרעגט זי ביי די פייגל,
וואָס פליען אַהין און אַהער.
זאָגט איינער: גיי קיין צפון,
און: גיי קיין דרום — דער.

ווינט הגר: „טאַמע אין הימל,
כ'האַב יאָרן געטריי געדינט,
און איצט טוען פון מיר שפעטן
דער פויגל און דער ווינט.“

און הגר הייבט אויף די אויגן
און דערזעט א קארטוואן,
פאָרויס אין א גרינעס מאַנטל
גייט דער טערקישער מולטאן.

ער קומט צו איר נענטער, נענטער
און זאגט מיט א פעסטער שטים:
„זאג, צי דו ביסט הגר,
די שיפחה פון איבראזאים?“

און דער קליינער פעמפיק
איז ישמעאל מן-הסתם,
דער נביא האט געטון אונדז מעלדן,
אז מיר שטאמען פון זיין שטאם.“

און ער פאלט פאר איר אַנידער
און קניט פאר איר אין שמויב:
„מיר האָבן דעם יחוס געפונען,
אלצה, אלצה א לויב!“

און הגר זיצט א פארווירמע
און ווייסט נישט צי ס'איז וואָר.
און א זילבערנע האַלב-לבנה
פינקלט אין אירע האַר.

די מוטער שרה האט א שווער געמיט

י שטילע שבת-דעמערונג
טונקלט מיד אין שויב —
אין דער פינצטער ליכטיקט נאָר
דער מוטער שרהס הויב.

זי שעפטשעט מיט די ליפן שטיל,
פאַרכטיק, צאַרט און פרום:
„אוי, גרויסער גאַט אין הימל דו,
גאַט פון אַוורום,

פון יצחק און פון יעקבן,
באַהיט אין דיינעם לויב
דאָס ווערעמל דאָס נישטיקע,
וואָס פּוּיזעט אום אין שמויב,

און דאָס קליינע מייזעלע
אין זיין מויונלאַך —
און באַשער פאַר כל ישראל
אַ גוטע פּולע וואָך!“

אין אירע אַלמע אויגן בליצט
אַ טרער און ציטערט שטיל
און שרה הערט ווי ס'פרעגט די טרער
ביים שאַטן אויפן דיל:

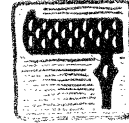
„איז טאקע אמת, אז אורום
וויל מקריב זיין זיין קינד ?
און אויב יא — פאר וואס, פאר ווען
און פאר וועלכע זינד ?“

זאגט דער שאַטן : „שמילער, פסס...
די מוטער שרה הערט!
זיי וויסן, נאר, נישט יעדן ייד
איז אזא גליק באשערט.“

די מוטער שרה ווערט אין כעס :
„אויף מיינע שונאימס קעפ!“
און ווארפט דעם שאַטן און די טרער
אראָפּ פון אלע טרעפּ.

און מיט שמילע ווייכע טריט
גיט זי צום וויגל צו :
„באהיט, באַשיץ מיין יינגעלע,
מאַמע אין הימל דו!“

אברהם אבינו
שארפט דאָס מעסער

י מומער שרה אין איר וויסער הויב
זיצט אויף דער פריזבע פארטראַכט,
איר נחת ווי אַ יונגע שוואַלב
פלאַטערט איבערן דאָך.

יצחקל, איר אויג אין קאַפּ,
שפילט זיך אין געלן זאַמד
און ס'נידערט פון די נאַענטע בערג
אַ בלאַע נאַכט אין לאַנד.

זי שמייכלט : שוין אַ חודש צייט,
זינט הגר איז אַוועק
מיט איר ממזרוק ישמעאל,
אויף יענעם שמאַלן וועג.

זי קוקט אויף יצחקלען און קוועלט :
ס'איז חלום צי ס'איז וואָר —
ער איז דער טאַטע אויסן אויג,
זיין נאַז און זיינע האַר.

און קיינעהאַרע ווי ער וואַקסט,
ער גרייכט שוין ביז די קני,
און ווי הנעוודיק ער זאָגט :
„מאַמעלין, וויל פי פי.“

נאָר וואָס איז מיט אַוורומציען היינט?
ער זיצט אין הויף אליין
און שאַרפט פון זינט נאָך וואַרעמעס
דאָס מעסער אויף אַ שטיין.

ס'ציטערט אים די גראַע באַרד
און ער מורמלט מאַדנע רייד:
„וויילסט מיר טון אַ זכיטקע, גאַט?
איז מילא, איך בין גרייט.“

און פון דעם נאַענטן עפלאַד
פאַרשמעקט מיט צווייט און ווינט,
מיט אַ-אַ און איי-לי-ליו,
וואָס שלעפערט איין אַ קינד.

און מיטן מעסער אין דער האַנט
שטייט אַוורום און ער הערט,
ווי ס'נעמט דאָס שמילע ווינגליד
אַרום די גאַנצע ערד.

אברהם אבינו פארט מיט יצחקן
צו דער עקידה

י גראַע מאַרגן-דעמערונג
דעמערט איבער דער ערד,
דער אלטער געטרייער אליעזר שפאָנט
אין וואָגן די קארע פערד.

אברהם טראָגט אויף זיינע הענט
זיין בן-זקונים אַרויס,
אַ פרומער בלאַער שמערן בליצט
איבער דעם אלטן הויז.

„היידאָ אליעזר!“ — דאָס ביימשל קנאַלט
און אַט זילבערט זיך דער שליאַך.
(טרויעריק און שייַן, זאָגט דער פאַעט,
זענען די וועגן פון תנ״ך).

די גראַע ווערבּעס פאַזע וועג
אַנטלויפן אויף צוריק,
אַ קוק טון, צי די מאַמע וויינט
איבער דער פוסטער וויג.

„וואו פאַרן מיר איצטער, טאַמעשי?“
„קייַן לאַשקעוו אויפן יריד.“
„וואָס וועסטו מיר קויפן, טאַמעשי,
אין לאַשקעוו אויפן יריד?“

„א זעלנערל פון פארצעליי,
א פייקל און א טרומייט
און פאר דער מאמען אין דער היים
אמלעס אויף א קלייד.“

אברהםס אויגן ווערן פייכט,
ער פילט ווי דאס מעסער בריט
אונטער דער זשופיצע דאס ליב:
— שוין איין מאָל א יריד...

„אליעזר, ביי דער וואסערמיל
דאָרט זאָלסטו בלייבן שטיין!
פון דאָרט וועל איך מיט יצחקלען
צו פום שוין ווייטער גיין.“

אליעזר אויף דער קעלניע ברומט
און קוקט אלץ אויפן שליאך.
(מרויעריק און שייך, זאָגט דער פאָעט,
זענען די וועגן פון תנ"ך).

אברהם שיקט אליעזר זוכן פאר יצחקן א ווייב

ליעזר, מיין אלטער געטרייער קנעכט,
נעם דעם שטעקן אין דער האנט,
שפאן איין דיינע אלטע געטרייע פים
און לאז דיך איבערן לאנד!

זוך אויס פאר מיין יצחקלען א ווייב,
זי זאל זיין איינע אין דער וועלט,
שיין זאל זי זיין ווי די זון ביי טאג
און זי זאל האבן א קניפל מיט געלט!

ווייל יצחקל איז מיין אויג אין קאפ,
איך האב אים קוים אויסגעוויינט.
דו ווייסט עס אליין, מיין געטרייער קנעכט,
ווייל דו האסט עס אין חומש געליינט.

דער אלטער אליעזר באמקעט: „יא“
און שמייכלט אין דער בארד אריין
און שטופט אין אלטן רוקזאק אריין
צוויי פלעשער מיט רוימן וויין,

די רעטשענע קיכלעך באשיט מיט מאן,
וואס מען האט פאר אים אָנגעגרייט,
צען הארטע אייער, א געבראָטן עוף —
דער וועג איז לאַנג און ברייט.

„רב אברהם, א גומן!“ — און ער גייט;
אין דרויסן דעמערט דער שליאך.
די דעמערונג איז בלאַ און קיל,
ווי ס'טרעפט זיך אין תנ"ך.

אברהם אבינו קוקט אים נאך
און זעט ווי דער קנעכט פארשווינדט
צווישן די וויינשליימער אין טאָל
אויף די פליגלען פונעם ווינט.

פלאַטערט די מוטער שרה פארביי
און איר שטערנטיכל לייכט:
„אָוורעמל, מזל-טוב!“ — און פארשווינדט.
זיינע אויגן ווערן טריב און פייכט.

און ס'פלאַטערט זיין אלמע, גראַע באַרד
ווי, לחבדיל, אַ טיכל אין ווינט:
„מזל-טוב, שרה! נישט געווען באַשערט,
זאָלסט פירן צו דער חופת דיין קינד.“

ער נעמט פון דער זשופיצע ס'חומשל אַרויס,
און לייענט די סדרה אויף אַ קול:
„היי שרה“ — אַ שטערן פאלט
און ווערט געניזוקט טיף אין טאָל.

אברהם אבינו פארטראַכט זיך און שווייגט
די אויגן געווענדט צו דעם שליאך.
די נאַכט איז בלאַ און סאַמעטן-קיל,
ווי ס'טרעפט זיך אין תנ"ך.

אליעזר רעדט מיט רב בתואל

ליעזר גלעט די ווייסע באַרד
און רעדט בנעימותדיק שמיל:
„איז טאָקע אייער אייגנס, רב בתואל,
אַט דער פּאַלוואַרק און די מיל?“

ער מישט מיטן לעפעלע די טיי
אַ זופּ — אַזאַ! סע בריט!
און בתואל טראַכט אין האַרץ ביי זיך:
איי, אַ טשודאַק אַ ייד!

נאַר רק ער פרעגט דאָס אייגענע,
גלייך ס'וואַלט אים ווער גענאַרט,
„אודאי אייגנס“ — ער שמייכלט זים,
גלייך ס'וואַלט אים נישט געאַרט.

„נו מאַ, אברהם מיין באַלעבאַס
איז אויך נישט קיין אַרעמאָן,
און כאַטש ער פאַרמאַגט אַ צאָצקע אַ זון,
גיט ער כּך וכּך נדן.“

ער מישט מיטן לעפעלע די טיי
אַ זופּ — אַזאַ! סע בריט —
רב בתואל ווערט כמעט אין כעס:
איי, אַ טשודאַק אַ ייד!

נאָר רק ער מענהט דאָס אייגענע
דאָס אייגענע און אָן אַ שיעור,
גלייך ער וואָלט, הלילה, נישט געגלייבט,
אַז רב אברהם איז אַ גביר.

אליעזר קוקט אויף דער מיזרח-וואַנט
און זעט ווי דער ווילנער גאון
ווינקט אים מיטן רעכטן אויג
און הייסט אים דעם שידוך טון.

איז, הייסט עס, דאָרף מען גיין אויף פאַטשט
און קלאַפן אַהיים אַ דעפעש:
„רב בתואל מסכים... כלה האָט
בעטגעוואַנט, צירונג און וועש“.

הינטער דער מיר שטייט רבקה און הערט
און ציטערט פאַר פחד און פרייד,
זי זעט זיך אונטער דער חופה שוין
אין אַ ווייסן חופה-קלייד.

און אָט טוט ער איר אָן דאָס פינגערל
און זי זופט פון זיין בעכער וויין:
— אַ ליבער מאַנד אין הימל, זאָג,
צי וועל איך כאַטש גליקלעך זיין?

זי שווייגט אַ רגע און זי זעט,
ווי איבער דעם נאַענטן וואָלד
ציטערט אַ גילדענער שמערן שמיל
אַ רגע... און ער פאַלט.

אברהם אבינו באקומט א בריוו

צחק אבינו שפאצירט אין פעלד
געלאסן, ערנסט און פרום,
און זעט ווי ס'פארט זיך א שמעטערלינג
מיט א בלאער קארנבלום.

א רגע... צוויי... און נישטא אים מער,
ער איז שוין העט, העט, העט —
„צי וועט כאטש געבן דער שארלאטאן
דער ארעמער בלום א גט?“

אין יצחקס אויגן פינקלט א טרער :
ס'איז פול מיט זינד די וועלט!
און ער גייט מיט פאמעלעכע טריט
צו זיין טאטנעם געצעלט.

אברהם אבינו שטייט אויף דער שוועל
און שמועסט מיטן פאטשטיליאן,
וואס האט געבראכט א פארויגלמן בריוו
פאר אבראהאם תרחאָהן.

אליעזר שרייבט, דער געטרייער קנעכט,
אז אלצדינג איז אַלרייט,
די כלה איז שוין און האט נדן
און גאר אין א קורצער צייט

וועט ער זי ברענגען צו פירן אהער
מיט קעמלען, צירונג און געלט,
רבקה הייסט זי, איר קאכן פיש
האט א שם אויף דער וועלט.

אברהם אבינו שמייכלט און גיט
דעם פאטשמיליאן א באקשיש —
זינט שרה, זאל זיך מיען, איז טויט,
האט ער נישט פארזוכט דעם טעם פון פיש.

ער פארמאכט די אויגן און ס'איז אים גוט,
ער הערט ווי זיין יצחקל ציט
דעם גמרא-ניגון — „געלויבט צו גאט,
ער וואקסט כאטש א פרומער ייד.“

„אמר אביי“ — איי ווי זיס.
א שטראל פונעם זונפארגאנג
שטיפט ארום אין זיין גראער בארד
און ציטערט א רגע לאנג...

יצחק אבינו פארהערט זיינע בנים
שבת נאָכן טיש

צחק אבינו אין זיידן כאלאט
גייט איבער דער שטוב אַרום
און ברומט זיך צו אַ ניגונדל,
אַ ניגונדל ערנסט און פרום.

דעם ניגון האָט דער טאָטע נאָך
אים געזונגען ביי דער וויג,
בעת די מוטער שרה אין שמאַל
האָט געמאַלקן די ווייסע ציג.

„טשירי בים באַם, טשירי בים באַם,
איי, טאָטע אין הימל, הער,
ווי אין דעם ניגון ציטערט פרום
דעם הייליקן טאָטנס טרער.“

די פענצטער זענען צעעפנט ברייט,
ס'איז שבת נאָכן טיש,
סע גריזשעט נאָך די פעטע קאָץ
די ביינדלעך פון די פיש.

„געלויבט צו גאָט, שוין אָפגעבענטשט.
איצט, רבקה, זיי נישט אין כעס
און רוף מיר די קליינע חברה אַרײַן,
גענוג שוין געוואָוועט אין גאָס.“

„קום, עשול, צום טאטן אהער!
זאג, וואס פאר א סדרה גייט?“
עשו שווייגט, גלייך נישט צו אים
וואלט מען גערעדט די רייד.

ער האלט אין דער רעכטער קליינער האנט
א רוימן קאלדרע-קנאָפּ
און רבקה זעט באַשיינפערלעך:
ער האָט אַ פאַרשטאַפּטן קאַפּ.

„איצט, יעקבל, ווייז וואָס דו קענסט!“
און יעקב אבינו קנאָקט
די סדרה ווי אַ לאַשעקל
איבער דעם ברייטן טראַקט.

רבקה שמייט ביים אויוון פרום
און הערט זיך צו און קוועלט,
זי זעט דעם שכר שוין אַנגעגרייט
פאַר זיך אויף יענער וועלט.

און אויף יעקבס עילוי-קאַפּ
פאַלט איר צאַרמער בליק
און דורך דער שבת-שמילקייט זשומט
אַ גרויסע בלאַע פליג.

יעקב קויפט אָפּ די בכורה ביי עשון

שויעמע, עשו, זיי אזוי גוט,
קום אויף אַ ווייל צו מיר אַרײַן,
כ׳האַב ערשט פונעם קעלער אַרויפגעבראַכט
דעם אמתן עמער מיט וויין.

עשו קראַצט די פאַטילניצע
און ספּקט : גיין צי ניט ?
צי נאַרט נישט אַט דער יאַנקל אָפּ,
דער קליינער, כיטרע זשיד ?

נאָר אז יעקב גיסט דעם בעכער אָן
און האַלט אים אַנטקעגן דער זון,
טראַכט עשו, אז דער וויין איז רויט,
נאָך רויטער פון דער זון.

„דאַי באַזשע, יאַנקל !“ און עשו טרינקט ;
„דאַי באַזשע !“ — אז ס׳זאַל דיר זיין ! —
טראַכט יעקב און שמייכלט כיטרע און פרום
אין זיין שוואַרצער באַרד אַרײַן.

און עשו טרינקט אַ כּוּם נאָך אַ כּוּם
און אַט שמײט שוין דער צענטער אין קאַן,
„יאַנקל, דאַוואַי, צום פאַרבייסן דאַוואַי
אַ המן-מאַש מיט מאָן !“

שמייכלט יעקב : „ א המן-מאש גאר,
ס'איז דען פורים, גויאישער קאפ ?
מילא, דער וויין יאק ווי דער וויין,
גאר פאר דער שיסל מיט באב,

וואס כ'האב מיר אויף וועטשערע אַנגעגרייט,
דערלאנג מיר די בכורה אהער !
אסור צי א צווייטער ייד
וועט דיר געבן מיט עפעס מער. ”

נעמט עשו ארויס פון דער פאזוכע
די בכורה — יא צי ניין ?
גאר אז ער דערפילט, אז די שיסל מיט באב
לאזט אים נישט פון הינען גיין,

זאגט ער : „ נא ! ” און יעקב באהאלט
די בכורה אין זילבערשאנק,
און עשו כראמטשענדיק דעם באב
פילט, אז עס טוט אים באנג.

און ער פילט ווי ס'וואקסט די שינאה אין אים
און ער ווייסט אליין נישט פאר וואס,
ער שליידערט די ליידיקע שיסל אוועק
און צעשמעמערט דאס ליידיקע גלאז...

יעקב נארט אויס די ברכה ביי יצחקן

ב'קה סערדצע, ווו איז אצינד
עשו, מיין ליבער זון?"
„בלינדער יאץ, אָט שטייט נעבן דיר
עשו, דיין ליבער זון!"

און רבקה טוט יעקבן אַ שמוּים :
„וואָס שטייסטו, לעמעך, וואָס ?
גיי זאָג, דו האָסט פארן טאַמעשי
געשאָסן אין פעלד אַ האַז.

אַ האַז, אַ העזל, אַ ציגנבאַק —
גיי, קינד, און נישט פאַרגעס,
דו ווייסט דאָך, אַז דער טאַמעשי
האַט זייער ליב דעם פרעם.

וועסטו ביי אים געפינען חן
און די ברכה אויפן וועג.
נו גיבער ! איידער עשו שמינק
וועט קומען פון געיעג.

יעקב אבינו שטייט אַ ווייל
און טראַכט : אַן עק, אַ סוף !
דער חלום שמעלט שוין אויפן וועג
די לייטער צום הימל אויף

און אויפן ברונעם אין דער פרעמד
ליגט שוין דער שווערער שמיין
און ביידע שוועסטער אמפערן זיך,
ווער ס'זאל נאך וואסער גיין.

יצחק אבינו שמייכלט זים :
„עשו, מיין גאלדן קינד —
דו וואס ביזט פלינקער פארן הערש
און שנעלער פארן ווינט —

וואס האסטו פאר דיין טאמעשי
איצט פון געיעג געבראכט ?
דו ווייסט דאך, אז דער טאמע שלאפט,
פאסט ער א גאנצע נאכט.”

יעקב אבינו שמאמלט : „איך...”
און בלייבט א רגע שמיל
און ס'שושקען הינטערן אויוון זיך
דער אונט און די גריל...”

רחל גייט צום ברונעם נאך וואסער

חל שטייט ביים שפיגל און פלעכט
אירע לאנגע שווארצע צעפ,
הערט זי ווי דער מאמע הוסט
און סאפעט אויף די טרעפ.

לויפט זי גיך צום אלקער צו:
„לאה! דער מאמע! שנעל!“
לאה באהאלט דעם שונדראמאן
און ווייזט זיך אויף דער שוועל.

דאס פנים בלייך און אויסגעצאמט,
די אויגן רויט און פארוויינט.
„לאה, מאכסט פון די אויגן א תל,
גענוג שוין פאר היינט געליינט.“

און רחל נעמט דעם וואסערקרוג
און לאזט זיך צום ברונעם גיין —
די דעמערונג איז בלאז און מילד,
כאטש נעם און כאפ א וויין.

זי גייט. און איבערן טונקעלן פעלד
בליצט שנעל פארביי א האז.
— משיריק! — א למד-וואוויניקל
משירקעט אין טיפן גראז.

און אויפן הימל שעמערירט
אן אוירינגל פון גאלד :
„ווען ס'וואַלטן כאַמש געוועזן צוויי,
איי וואַלט איך זיי געוואַלט.“

א פייפל פייפלט אין דער נאָענט :
טרילי, טרילי, טרילי —
און ס'שמעקט מיט דעמערונג און היי
פון אלע שאַף און קי.

זי לויפט. שוין שפעט. אין הומש שטייט :
ביים ברונעם וואַרט אַ גאַסמ,
די קאַץ האַט זיך געוואַשן היינט
און זי האַט היינט געפאַסמ.

זי לויפט און ס'פינקלט איבער איר
דאָס אוירינגל פון גאלד :
ווען ס'וואַלטן כאַמש געוועזן צוויי,
איי וואַלט זי זיי געוואַלט.

יעקב אבינו באגעגנט זיך מיט רחלען

עקב אבינו שלעפט זיך מיד
אין שפעטן אָונט אַריין —
אַט איז דער ברונעם דאַרמין לינקס,
דאָ מוז עס זיכער זיין.

ער נעמט דאָס חומשל אַרויס:
„אודאי, אודאי דאָ —
איז ווי-זשע קומט עס מאַקע, האָ,
וואָס זי איז נאָך נישטאָ?“

זי גייט, זי לויפט, איי פאַטערל!
מיטן קריגל אין דער האַנט,
נאָך שענער ווי אין חומש שטייט —
אַן אמתער באַרליאַנט.

„גוטן אַבענד, שיינע מאַדמאַזעל,
איך בין דאָ, וויסן זי,
אַ גר, אַ פרעמדער אין דעם אַרט,
דאָס הייסט, אַז נישט פון הי.“

נאָר כ'האַב דאָ, פרייליין, וויסן זי,
איין אַנקל אין דעם לאַנד,
ער מוז איהן, פרייליין, וויסן זי,
אודאי זיין באַקאַנט.

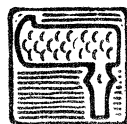
לכן הייסט ער, וויסן זי,
ער איז נישט אבי-ווער,
ביי אונדז אין שטעטל זאגט מען אז
ער איז איין מיליאנער."

"לאכאן האראמי, יונגער מאן,
דאס איז דאך מיין פאפא!" —
"אויב כ'האב קיין טעות, וויסן זי,
זענט איר דאס פרייליין רא—"

"און איר זענט יאקאב, מיין קוזען?"
און זי ווערט ווי צונטער רויט
און יעקב טראכט אין הארץ ביי זיך
— ארווא, א וואזשנע מויד!

זיי גיבן ביידע זיך די הענט,
א קילער אונטווינט
נעמט זיי ביידע פעסט ארום
א רגע און — פארשווינדט.

יעקב אבינו זינגט א סערענאדע אונטער רחלס פענצטער

ד ליגסט מסתמא איצט אין בעט
און חלומסט זיס אוודאי,
און איך דאָ אונטערן פענצטערל
זינג דיר אַ סערענאדע.

דער פעטער איז אַ הונט מיט ציין,
נאָר רק ער הייסט מיר וואַרטן.
עס קען דער פעטער נישט פאַרשטיין,
ווי שווער מיר איז דאָס וואַרטן.

אוי, וואַרטן מוז איך, רוכציע לעב,
אויף דיר אַזש זיבן יאָר,
אוי, מיר פאַר דיינע אויגענעם
און דיינע שוואַרצע האַר.

איך האַרעווע ביי טאָג אין פעלד,
ביי נאַכט קען איך נישט רוען,
סע טוט מיך נאָר ווי אַ מאַגנעט
כסדר צו דיר ציען.

דער מאַנד אין הימל — ער אַליין
נאָר קען מיין ווייטיק פילן,
ווי שווער, ווי שווער, ווי שווער ס'איז
אַ ליבע אויסצושפילן.

כ'האָב זיבן מאָל אין געלן זאָמד
היינט אויסגעקריצט דוין נאַמען,
האָב איך דערזען אַ טרעפערקע
הינקט אויף אַ פּוס אַ לאַמען.

געהאַלטן האָט זי אין דער האַנט
אַ פעשל אַלטע קאַרטן —
און איידער וואָס און איידער ווען
האַט זי געזאָגט די וואָרטן:

„צוויי מיידן פּגרון נאָך דיר,
און דו האָסט ליב נאָר איינע,
די עלטערע וועט זיין דוין ווייב,
אַבער נישט די קליינע.“

און איידער וואָס און איידער ווען
האַט זי זיך אָפּגעצויגן —
לאהן האָט זי דאָס געמיינט
מיט די טראַכאַמע-אויגן.

אוי, אַ טעות האָט די טרעפערקע
און אַ טעות האָט דער פעטער,
אַז מיינע וועסטו סיי ווי זיין
צי פריער אָדער שפעטער.

אוי, דינען וועל איך, הוכציע לעב,
פאַר דיר נאָך זיבן יאָר,
אוי, מיר פאַר דיינע אויגענעם
און דיינע שוואַרצע האָר...

רחל און לאה

הל שטייט באַרוועס אויף דער שוועל
און טרילערט שטיל אַ ליד,
די שוואַלבן וואָס פלאַטערן פאַרביי
שמעקן מיט פּרילינג און צווייט.

יעקב, דער ליכטיקער פאַרשוין,
איז איר געקומען צו חלום ביי נאַכט
און האָט איר פאַר זיין האַרטער מי
דריי שיינע מתנות געבראַכט.

אַ בענטשערל און שיכלעך פון לאַק
און אַ פינגערל פון גאַלד —
אוי, ווען די שוואַלבן וואַלטן געוואָסנט,
ווי שמאַרק זי האָט אים האַלד!

זי זשמורעט די אויגן צו דער זון
און לאַכט און לאַכט און קוועלט,
וואָס אַט די אייגענע גרויסע זון
שיינט אויך אויף אים אין פעלד.

אַ ווינטל לאַשמשעט אירע פים
און שטיפט אין אירע האַר
און רוימט איר שטיל אין אויער איין:
„נאָך גאַנצע פינעף יאָר.“

„רחל! (די שוועסטער לאה רופט)
די קאווע ווערט דיר קאלט.“
רחל טוט א ציטער שטיל:
„אט תיכף, לאה! באַלד!“

און זי ווערט טרויעריק מיט א מאַל,
זי ווייסט אז לאה וויינט
אויף איר געלעגער יעדע נאַכט
און זי ווייסט אויך וואָס דאָס מיינט...

און ס'טוט ביים האַרצן איר אַ קלעם
און זי לויפט אין אַלקער גיך:
„נאַ דיר, לאה, שוועסטערל קרוין,
דאָס בענטשערל און די שידך!“

און נאַ דיר, לאה, שוועסטערל קרוין,
דאָס פינגערל פון גאַלד,
נאַר לאַז פאַר מיר, פאַר מיר אַליין,
אַט דעם וואָס איך האָב האַלד.“

און ס'אַמעמט פון די שוועסטער שאַרף
די בענקשאַפט און דער צער
און ווער ס'לאַכט פון זיי און שפעט,
איז אַ רשע און אַ נאַר...

לאה ברענגט דודאימלעך פון פעלד

יט א בינמל דודאימלעך אין האנט
גייט לאה פון פעלד אהיים,
די אונטזון צעפינקלט איר גאלד
אויף אן ארעמער כאטע פון ליים.

לויפט איר אנטקעגן א שלאנקער ווינט
און ער כאפט דעם אטעם קוים :
„לאה, די קינדער וויינען דיר
אונטער דעם גרינעם נוסנבוים.“

„א ווייטאג דער מאמען!“ — לאה לויפט
און ס'פלאטערט אין ווינט איר קלייד,
אט שטייט די ווינטמיל אויפן בארג
מיט די פליגל אויסגעשפרייט,

גלייך זי וואלט ערגעץ ווו געהאט
א יעקב און קינדער ווי גאלד,
וואס וויינען אונטער א נוסנבוים
און זי וואלט צו זיי געוואלט...

זי לויפט. אין דודיעס שענק ביים טראקט
צינדט מען שוין אן א ליכט,
אט איז דאס גרינע קלויסטערל
און אט איז דאס געריכט.

זי שמעלט זיך אפ און אַמעמט שווער,
אַמ זעמ זי, די שוועסטער גייט,
אַ זיידן העמדל אין דער האַנט
פון לאַנג שוין אויפגענייט...

און לאה זאגט : „זע, רוכציע קרוין,
וואָס כ'האַב פאַר דיר געבראַכט,
נעם די דודאימלעך און לייג
צוקאַפנס דיר ביי נאַכט...

אין ניין חדשים מירצעשעם
וועסט, שוועסטער, זען צי ניין..."
זיי שושקען זיך און דער פאָעמ
קען גאַרנישט מער פאַרשטיין.

איז דרייט ער זיך אַוועק דיסקרעט
און כאַטש ער האַט נישט געהערט,
ווייסט ער אַז דאָס שושקען זיך
איז אייביק ווי די ערד...

יעקב אבינו האָט עגמת-נפש
פון זיינע קינדער

עקב אבינו זיצט אלט און מיד
אויף דער גראַזבאַנק פאַר נאַכט,
ער פילט די ביינער טוען אים וויי,
נישט פאַר קיין שום ייד געדאַכט.

די בנים זענען פון גאַנץ קאַיאָר
אָוועק מיט די שאַף אין פעלד:
„אוי גאַמעניו, די דאָזיקע זין
פאַראַומערן מיר די וועלט.

אַט האָב איך דאָ נישט לאַנג געפאַקט
דעם בכור ביי בלהען אין בעט.
צי קען דען אַ טאַטע מוחל זיין
אַ קינד אַזאַ מין חטאָ?

נו און זיי — די אַנדערע צוויי,
אַזאַ מין חילול-השם —
זיי האָבן חרוב ונחרב געמאַכט
די קהילה קדושה שכם.

נו, און יהודה, דער וואַזשנע לייב,
מיט דער זונה אויפן וועג —
ס'האַט געהאַלטן אויף אַ האָר
זיי זאַלן קיין סטאַמבול אָוועק.

א שטיקל גליק, וואָס איינער פון זיי
איז כאַטשבע אַ שטיקל ליימ,
דערפאַר האָב איך אים אויפגענייט
אויף פורים אַ העמדל פון זייד.

און יעקב הייבט די אויגן אויף:
צי האָט ער אַ מעות? ניין!
ער זעט בפירוש און אויף דער וואַר
די מוטער רחל גיין.

זי גייט מיט שמילע זיידענע טריט
און קומט אַלץ נענטער צו אים.
זי באַוועגט די ליפן. ער הערט זיך איין,
נאַר ס'דערגייט נישט צו אים איר שטים.

אַט ווינקט זי מיטן טיכל צו אים:
„אויף ווידערזען!“ — און פאַרשווינדט,
ווי זי אַליין וואַלט נאַר געווען
אַן אַמעם פונעם ווינט.

יעקב אבינו זיפצט שווער און טיף:
„אַ הלום איז טאַקע אַ נאַר —
פאַר וואָס זשע נעמט נישט מיט דאָס מת
די בענקשאַפט און דעם צער?“

ער הייבט זיך אויף. די לופט איז שאַרף,
ס'איז שוין צייט צום שלאָפן גיין,
די בנים וועלן מסתמא שפעט
קומען אַהיים צו גיין.

יוסף הצדיק און זליכה

ום, קעצעלע, נו קום אהער!
נו קום און זיי נישט ביז!
זע, מיינע בריסמן גארן דך,
זיי זענען בריון און היים."

מאכט יוסף הצדיק: „נו-אי-א“
און מאכט די אויגן צו:
„וואָס וויל די קליפה פון מיר, האָ?
גיי, קליפה, אין דיין רוי!“

„קום, קעצעלע, נו קום אהער!
מיט מיינע שוואַרצע האָר
וויל איך דך פענמען פעסט צו מיר
אויף היינט און אלע יאָר.“

מאכט יוסף הצדיק: „נו-אי-א“,
איי, מאַמע אין הימל, העלף!
דו, וואָס האָסט זיך מיר אַנטפלעקט
צווישן עקדישן און וועלף.“

„נו, קעצעלע, נו קום שוין, נו!
זע, ווי ס'ברענט מיין לייב —
קום און זיי אַ מאַן צו מיר
און איך וועל זיין דיין ווייב!“

יוסף הצדיק פיבערט און זעט,
ווי זיין ראש-ישיבה גייט.
ניין, ס'איז דער טאטע יעקב גאר
און עס האַנגלען זיינע רייד:

„וואָס זעען מיינע אויגן, וואָס?
מאַכסט גאַר קוצעניו מוצעניו
מיט דער ערלית, דער אשת-איש.
טפו, יוסף הצדיק, טפו!“

מאַכט יוסף הצדיק די אויגן אויף
און ציטערט ווי אַ בלאַט —
נאַקעט קניט זי נעבן אים,
ווי די טאטע האַט זי געהאַט.

זי גלעט אים מיט די הייסע הענט
און כישופט מיט איר קול
און ס'ראַנגלט זיך ביי אים אין האַלדו
אַ הויכער „שמע ישראל“.

יוסף הצדיק זוכט ביי זיינע ברידער דעם בעכער

אָגט דער שליח: „אדוני האר,
מיר האָבן די חברה געפאָקט
אַ זיבן מיילן ווייט פון הי,
אַזש אויפן גריצער טראַקט.“

זאָגט יוסף הצדיק שטרענג און ביז: „ברענגן די חברה אַריין!
איך וויל נישט וויסן פון גאַראַנישט,
דער בעכער זאָל מיר זיין!“

זאָגן די ברידער: „אדוני האר,
מיר זענען ערלעכע לייט,
מיר ווייסן אַלע ברוך השם,
וואָס „לא תגנב“ באַדייט.“

ווייל אונדזער פאָטער יעקב איז
אין גאַמעספאָרכטיקער מאַן,
ער איז דער גראַנד-ראַבינער וואָהל
אין הייליקן לאַנד כנען.“

זאָגט יוסף הצדיק שטרענג און ביז: „פאַררעדן מיר נישט די ציין!
צי עץ זענט אַלע ערלעכע לייט,
וועל איך שוין זען אַליין.“

זאָגן די ברידער : „אדוני האר,
מיר האַרכן דיין באַפעל“ —
און זיי צעבינדן תיבה און שוין
די זעק מיט ווייצנמעל.

„און ווער איז אַט דער קליינער, ווער,
וואָס שטייט דאַרט ביי דער וואַנט
און האַלט אַ תפילין-זעקעלע
אין דער רעכטער האַנט?“

זאָגן די ברידער : „אדוני האר,
ס'איז בנימין, ווי איר ווייסט,
ער איז דעם מאַטנע מיזניקל,
זיין אוצר און זיין טרייסט.“

„קום, קליינער חברה-מאָן, אַהער
און עפן דיין זעקל שנעל!
און לאַמיר זען צי האַסטו דאַרט
בלויז סאַמע מצה-מעל!“

און יוסף נעמט דעם תפילין-זאַק
פון בנימיןס האַנט אַרויס —
און אין דער טונקל זיין געשמאַלט
ווערט מאַדנע שטרענג און גרויס.

יעקב אבינו לערנט מיט זיינע זין
„מכירת יוסף“

אובן, מיין סאמע עלטסטער זון,
וואס שטייסטו אזוי שטיל?
„פאטער יעקב, מיר זענען גרייט
צו שפילן דעם פורים-שפיל.“

„יוסף, מיין סאמע ליבסטער זון,
טו אן דאס זיידענע העמד!
די ברידער ווילן דיך נאך א מאל
פארקויפן אין דער פרעמד.“

איז ווארפן זיי דיך אריין אין גרוב,
טא וויין — אבער נישט צו פיל!
דו שפילסט דאך נישט דאס ערשטע מאל,
מיין קינד, דעם פורים-שפיל.

נאך ווען דו גייסט פארביי דעם וועג,
ווו דיין מאמעס קבר שטייט,
וויין אויף איר שטיין אן אמתע טרער
און זאג צו איר שטילערהייט:

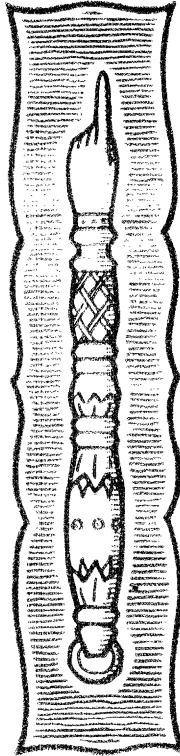
דער אלטער יעקב וואלט נאך א מאל
געדינט זיינע זיבן יאר,
ער זאל נאך א רגע פארן טויט
א גלעט טון אירע האר.

און וויימער ווייסמו שוין אליין,
וון איין וון אויס און ווי —
ס'פאשען שוין אין פרעהס טרוים
די זיבן פעמע קי.

זיי אים פותר ווי אלע מאל,
זע מאך נאר נישט קיין פעל,
און פארגעס נישט, למען השם,
דעם טאטן א זעקל מעל!

און פארגעס נישט, למען השם,
יוסף הצדיק דו מיין —
און היט זיך פאר פוטיפרס ווייב,
כאמט זי איז יונג און שוין!

„היידע קינדער, וואס שמייט איר וואס,
וואס שווייגט עין אזוי שמיל?“
„פאמער יעקב, האסט קאליע געמאכט
אליין דעם פורים-שפיל.“

דער
שניידערגעזעלן
נאמע מאנגער
לערנע תנ"ך

די ווירקונג פון דעם שניידער־געזעלן נאָטע מאַנגער אויף מיר און מיין ווערק איז געווען אַ זייער גרויסע.
ער איז געווען אַן אינספּירירנדיקע פּערזענלעכקייט, ערשט־דאַנגיק און איינציק. זיין גרויסע ליטעראַטור־קענטשאַפט, זיין שאַרפּער קריי־טישער אינטעלעקט, זיינע פעיקייטן צו פאַרמולירן אין צוויי, דריי זאַצן דעם עיקר פון אַ פּראַבלעם, האָבן אָנגערעגט צו פאַרמעסט און צו דערגרייכונג.
ער האָט נישט געשריבן, נאָר צווישן שווייגן און שווייגן געבליצט מיט געדאַנקען, פאַראַדאַקסן, פאַרמולירונגען.
מיין ברודער, דער שניידער־געזעלן נאָטע מאַנגער איז געבוירן גע־וואָרן דעם 10טן אויגוסט 1903 אין טשערנאָוויץ און איז געשטאַרבן סוף 1942 אין סאַמאַרקאַנד, אוזבעקיסטאַן.
אַ ליכטיקע געשטאַלט, אַ חלום, אַ לעגענדע, אַ פּרינץ ביי דער ני־מאַשין. אין זיין וואַרשטאַט האָבן זיך די חכמים און פּאַעטן פון אַלע פעלקער אָפט פאַרזאַמלט און זייער אָפט הנאה געהאַט פון זיינע ראַנד־באַמערקונגען און זיינע גערעדטע גלאַסאַרן.

“דער שניידער־געזעלן נאָטע מאַנגער לערנט תנ”ך איז געוואָרן צום ערשטן מאַל פאַרעפּונטלעכט אין באַנד “דער שניידער־געזעלן נאָטע מאַנגער זינגט” אין לאַנדאַן אין יאָר 1948.

דער אלטער תרה זיצט
א נייעם אפנאָט

דער אלטער תרה זיצט און שניצט
א גאָט פון פּימסנהאַלין.
פון אלע גאָטן דער גרעסטער גאָט,
מורמלט ער פרום און שטאַלין.

די אויגן קאסאָקע — דאָס מיינט : ער זעט
העט אלצדינג מיט אַ מאַל :
די עכירות וואָס הוליען אויפן באַרג
און די מיצוות טיף אין מאַל.

די גאָז — אַ קארטאַפל, ברייט צעשפרייט,
זי זאָל שמעקן דעם אַפּפער-רויך,
וואָס קרייזלט זיך פונעם מזבח אַרויף
צו די גאָטן אין דער הויך ;

די פּרומע הענט פאַרלייגט אויפן בויך —
אַ סימן, אַז ער פילט
די עוולה פון אַן אלטן מאַן
און פון אַ קינד וואָס שפילט.

דאָס אבר וואָס באַמבלט זיך, פאַרשטייט,
איז לאַנג און שאַרף — דאָס הייסט :
פאַר אלע וויסטע עקרונות אַ הילף
און פאַר אלטע מיידן אַ טרייסט.

און דער נאָמען פון גאָט איז מעציצאָס-גאָט,
און מעציצאָס-גאָט איז גרויס!
שפּרייט אויס דיין גענאָד, אַ מעציצאָס-גאָט,
איבערן אַלען תּרַחם הויז.

און מאַך, אַז אַבראַשאַ זאָל זיין אַ לייט,
ער זאָל גיין אין זיין טאַמנע וועג
און ער זאָל נישט פאַרהוילען פּוסט און פּאַס
זיינע שיינע יונגע טעג.

און דער אַלמער תּרַח פּאַלם אויף די קני
און תּפּילהט טיף און לאַנג
אַרויף צו מעציצאָס-גאָט אין דער הויך
וואָס ברענט אין זונפאַרגאַנג.

דינה בת יעקב גייט א אויף א ראנדעוון

ינה פירט מיטן ליפנשמיפט
איבער די ליפן אהין און אהער,
די ליפן פלאמען ווי רוימער מאן —
גענוג, מען דארף נישט מער.

זי טוט אן דעם שמרויענעם זומערהוט,
וואס פאסט צו איר זומערקלייד;
זי כאפט א קוק אין שפיגל פארשייט,
נעמט דאס זאנטיקל און גייט.

דער ראטהויוו-זייגער ציילט אפ אכט,
דאס מיינט, אז ס'איז שוין צייט
צו איילן זיך צום ראנדעוון
מיט די שכמער יונגעלייט.

„א שכט, דו שיינע פריילעכע שמאט
פון וואלצערס, ליכט און מוזיק,
פאר דיין יעדן פארק האט די ליבע א סוד,
און יעדער סוד מיינט גליק.“

ס'איז איר נימאס און מאוס דעם טאטנס היים,
ווי מען דאוונט טאג און נאכט.
פון זינט די מומע רהל איז טויט,
האט דארט קיינער נישט געלאכט.

דער אומעט הענגט איבערן אלמן הויז
ווי א גרויסע גיפטיקע שפין,
ווען נישט די פריילעכע נעכט אין שכם,
וואלט זי לאנג אראפ פונעם זין.

„א שכם, דו שיינע פריילעכע שמאט
פון וואלצערס, ליכט און מוזיק,
פאר דיין יעדן פארק האט די ליבע א סוד,
און א יעדער סוד מיינט... גליק.“

ס'איז איר נאענט און מיער א יעדער סוד,
כאטש זי ווייסט נישט דעם באשייד ;
זי ווייסט נאר איינס, אז זי געפעלט
די שכמער יונגעלייט — —

נאר אט ליכטיקט דער ערשמער לאמטערן פון שכם
און ס'כליפעט א פידל אין שענק
א נייעם וואלצער פון יאהאן שמראוס :
„איך בענק, מיין הארץ, געדענק!“

יוסף הצדיק שפאצירט אויפן בולוואר

זוסף שפאצירט אין זיידענעם העמד
פאר נאכט אין דער שמערן-אליי ;
פריילינג מיט בלאַע פארזאסאָלם
ווינקען און שמייכלען פארביי — —

איינע שעפטשעט : „זעלדע, דו זעסט,
ער איז טאָקע שוין ווי גאלד,
ווען כ'וואָלט נאָר געהאָט גענוג נדן,
וואָלט איך נאָר אים געוואָלט.“

די צווייטע שעפטשעט : „געכטן ביי נאָכט
איז ער געקומען אין חלום צו מיר
און כדי מ'זאל אים נישט זיין צו שווער,
האָב איך אָפן געלאָזט די טיר.“

יוסף שמייכלט. ער ווייסט אליין,
אז ער איז אַ שיינער יונגערמאָן,
ער האָט נישט איין מאָל געזען זיין בילד
אין דער הילצערנער וואַסערקאָן.

אַ שאַד נאָר וואָס זיינע בראַטשיקעס
דערגייען אים זיינע יאָר
מיט „שמערן-טייטשער“ און „יאָסעלע תם“
און „חלום אויף דער וואָר“.

היינט אַכט טאָג איז ער געווען אויפן אָרט,
וואו די מאַמע רחל רומ :
„מאַמע געטרייע, זאָג מיר פאַר וואָס
פאַרצאַפן זיי מיר דאָס בלוט.“

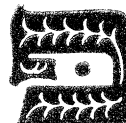
נאָר ס'האַט געשוויגן דער קאַלטער שטיין
און געשוויגן דאָס בערגל ערד ;
און אפשר, ס'קען זיין, די מאַמע אליין
האַט זיינע טענות נישט געהערט.

דערפאַר האָט ער ליב די שמערן-אליין,
וואו די פריילינגס שמייכלען פאַרביי
מיט קליינע בלאַע פאַראַסאַלם
און אַ יעדע שמעקט מיט מאַי.

און אפשר איז דאָס אַ חלום בלויז
און ער זעט אים נאָר אליין,
און זיינע בראַטשיקעס אין דער היים
וועלן עס קיין מאָל נישט פאַרשטיין.

זאָל זיין אַ חלום, אַבי ער איז שוין ;
און ער גייט מיט שטילע טריט,
ער זאָל נישט פאַרלעשן דאָס אַוונטגאַלד,
די פריילינגס און דעם צווייט.

חנה און פנינה

גינה צוואַגט איר טעכטערל

און מיטן פום וויגט זי די וויג,
און אונטערן האַרץ, געלויבט צו גאָט,
צאָפלט אַ פריש שטיק גליק.

„איצט, דאָבעלע, טו אויס דאָס קלייד
און וואַרף שנעל אַראָפּ די שיד,
און איינס און צוויי — אין בעט אַריין
און זאָג אָפּ קרישמע גיך.“

און פנינה בייגט זיך איבער דער וויג :
„שאַ, פרויקעלע טאַטע, שאַ,
די מאַמע וועט דיר זינגען אַ לידעלע,
אַ לידעלע אַט אזאַ :

אי-ליו-ליו, פרויקעלע...
דער טאַטע וועט קויפן אַ טראַיקעלע,
דאָס טראַיקעלע וועט פאַרן
קיינ ליטע און פאַמאַרן,
דאָרט וועט דער טאַטע קויפן
לאַשיקלעך וואָס לויפן,
מיט גלעקעלעך וואָס קלינגען,
און חזנימלעך וואָס זינגען
אי-ליו ליו-ליו, ליו.“

דער פעמפיק שלאָפּט און פּנינה איז מיד
פון אזוי פיל פרייד און גליק:
„רכונו של עולם, באהיט און באשיץ
דאס בעטל און די וויג.“

נאָר פּלוצעם, האָרץ! פונעם אַלקער ציט
אַ שאַרף און דין געוויין,
דאָרט וויינט די עקרה חנה אויף ס'ניי
אין דער פינצטער איינע אַליין.

„גאָט איז מיט איהנען, כאַנציע קרוין,
זי וועקן מיר די קינדער אויף!“
און פּנינה הערט ווי חנהס קלייד
רוישט שטיל די טרעפּ אַרויף.

דאָרט וועט זי ליגן די גאַנצע נאַכט
אין איר חדר אויף די קני,
פאַרטאָן אין תפילה און געוויין
ביזקל אין דער פרי!

פּנינה דרייט דעם גאַפּטלאָמפּ איין,
די שאַטנעס אויף די ווענט
שפּאַרן אָן די געקרויזטע קעפּ
אויף זייערע פאַרסאַזשעטע הענט.

דער זייגער טיק-טאַקט אויף דער וואַנט,
אויפן פּריפעטשיק זינגט אַ גריל,
און פּנינה שאַרט זיך באַרוועסערהייט
צו איר געלעגער, שטיל...

חנהם וויגליד

נה וויגט איר בן-יחידל :
„שלאַף, שמואליקל מאַמע, שלאַף,
דריי אַלטע יידן זע איך גיין,
דריי פון די ל"ו.

איינער איז פון יאַראַסלאַוו,
דער צווייטער פון לובלין,
דער דריטער דרייט אַ פאַפיראַם
פון מערקישן טושין.

זאַגט דער ייד פון יאַראַסלאַוו
און גלעט די ווייסע באַרד :
— עץ זעט די פלומפ אין מיטן מאַרק
און אַט דעם בנין דאַרט ?

דאַרט וויינט אלקנה, דער גביר,
דער גרעסטער מן הסתם,
מאַיאַנטעקעס אין גאַנצן לאַנד
און שיפן אויפן ים. —

זאַגט דער ייד פון אַלט-לובלין :
— זעטס נאָר אַן אַנטיק,
די עקרה חנה ווייגט
אַ נביא אין דער וויג.

און ס'שטייט אין דרויסן אויף דער שוועל
א מלאך אויף דער וואך,
ער בלעמערט ביים לאמטערן-שיון
דעם געטלעכן תנ"ך. —

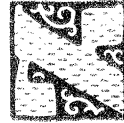
זאגט דער דריטער אלטער ייד,
וואס דרייט דעם פאפיראס:
— די גרילן ליענען קרישמע שוין
אין פייכטן אוןטגרעז

און יעדער פויגל אין זיין נעסט
טרילערט פונעם שלאף,
און ס'סדרן זיך די שמערן אויס,
אן אלף און א תו —

א כתב פון זילבער און פון גאלד,
שיון, נישט צום פארשטיין —
דעם מיין פון אט דעם כתב פארשטיין
קען גאט ברוך הוא אליין.

נאך שאט, רבותי, זיך פאררעדט,
שוין צייט מיר זאלן גיין.
א גוטע נאכט דעם נביא שמואל.
זאגט אלע הויך: אמן! — "

שמואל הנביא און דער פאסטוך דוד

ויפן בערגל נעבן דער מיל,
אונטער אן אלטן בארנבוים,
פיפלט דוד דאס פאסטוכל,
די ווינמן דעכען קוים :

„העי, זילבערוואל, דו שעפעלע וויים,
האב נישט קיין מורא פאר די וועלף,
פארצן א גאט דארט אין דער הייד,
א פאטערל וואס העלפט.

העי, מינמערל, דו שעפעלע שווארצם,
האב נישט קיין מורא פאר דער נאכט,
פארצן א גאט דארט אין דער הייד,
א פאטערל וואס וואכט.

העי, לעקישל, דו ציגנבאק,
שפרינג, וואיעווע אום אין פעלד,
צופ דאס גראז און פארשוין די בלום
און האב הנאה פון דער וועלט.

גאר ווער איז דער אלטער גראער ייד,
אויף זיין שמעקן אָנגעשפארט,
וואס שטייט פאר אים גאר אומגעריכט,
באטראכט אים שמום און ווארט ?

ס'איז שמואל הנביא פון דער „רויטער בריק“,
ער וווינט דאָרט איינער אליין —
אָן אַלמער בחור, אָן ווייב אָן קינד
און עלנט ווי אַ שטיין.

די נביאה — מענהט ער — איז זיין ווייב,
ביז הונדערט און צוואַנציק יאָר,
ווייל פונקט ווי אַ ווייב שרייט זי און שעלט
און דערגייט אים זיינע יאָר.

איצט שטייט ער און קוקט אויפן פאַסטוּכל :
אַט דאָס איז דער פאַרשון,
וואָס וועט פאַרבייטן אים ירצה השם
דאָס פיפל אויף דער קרוין ?

ער נעמט די רויטע פאַטשיילע אַרום
און ווישט אָפּ די טראַפּנס שווייס
און ס'פאַרשמעקט מיט תהילים און פידלשפיל,
געמישט מיט אַל דאָס ביז.

דער אַלמער ר' ישי

ישי זיצט אונמערן קארשנבוים
און זופט פונעם גלעזל טיי ;
דער קארשנבוים אין ערשטן צווייט
בלענדט ווי ווייסער שניי.

א זונשמראל פאלט צו זיינע פים,
א קליינער גילדערנער האז,
ווי איינער רעדט : ר' ישי, דא
זענט איר דער באַלעכאַם.

ר' ישי שמייכלט. געהערט א ניים !
דאָס ווייסט דאָך קינד און קייט.
דו זאָג נאָר בעסער, חברה-מאָן,
וואָס פאַר אַ סדרה גייט ?

דער זונשמראל צימערט, צימערט פרום
און שאַרט זיך שמיל אַוועק.
אַ שפרונג ! און זע, די ראַבע קאַץ
באַקומט אַ גאַלדענעם עק.

אַ פויגל סוויפטשעט אין דער לופט,
הערט, רב ישי, הערט :
אַ קרוין, אַ תהילימל און אַ שווערד
איז אייער דודלען באַשערט.

ר' ישי שמייכלמ. די זעלבע זאך
האָט דער אַלמער נביא שמואל
געמענהט נעכטן מינחה-צייט
אין דער אַלמער „קאַלמער שול“.

„ישי, זאָג דיין מיזניקל,
ער זאָל פאַקן דעם טשעמאַדאַן
און איינזע וואָך, אם ירצה השם,
פיר איך אים מיט דער באַן

אָוועק צום מלך שאול אין הויף
און דאַרט, אוי ישי, דאַרט...“
און ס'האָט אַ דינער שמייכל זיך
פאַרלוירן אין זיין באַרד.

ר' ישי טראַכט : נו מאַ, נו מאַ,
ס'איז אַ באַשערטע זאך.
סע פייפן עס די פייגל שוין
אַראָפּ פון יעדן דאָך.

מילא, די קרוין יאַק ווי די קרוין
און די שווערד יאַק ווי די שווערד,
נאָר וויי, געוואַלד, דאָס תהילימל
וועט מנצח זיין די ערד.

ר' ישי זיצט אונטערן קאַרשנבוים
און זופט פונעם גלעזל טיי.
דער קאַרשנבוים אין ערשטן צווייט
בלענדט ווי ווייסער שניי.

יכל זיצט אויפן גאניקל,
דער זומער-צוונט צינדט
פיערפליגן אין דער לופט —
א זיסער זומער-צוונט

זינגט אין אירע מיציאן-האר
א גלילער פאסטאראל
וואס שמעקט מיט דארפיש קאדגברויט
און זילבערט ווי א קוואל:

„בת-מלכה, הער, א פיפל שפילט
די גלאַריע פונעם לאַנד,
א מגן-דוד אויף דער פאָן,
א תהילימל אין האַנט.“

די שטאַלצע קיניגסטאַכטער ווייסט,
וואָס אַט דער ניגון מיינט,
זי האָט עס נישט צום ערשטן מאל
אין שמואל-בוך געליינט.

זי ווייסט אז אַט דער נביא שמואל,
דער אַלמער אינטריגאַנט,
שפינט און שפילט אַ טונקל שפיל
מיט זיין געניטער האַנט.

א שפיל ארום דעם מאַמנע קרוין
און מיט איר אייגן לייב,
איצט שעפּטשעט יעדער שוין אין הויף,
אז זי ווערט דודס ווייב.

פאַר אירע אויגן שוועבט פאַרביי
דעם נביאָם ווייסע באַרד,
אין אירע אויערן הילעכט אַפּ
זיין שאַרף און דאַרניק וואַרט.

זי שוידערט. אין אַ נאַענטן קוסט
ווייטיקט אַ נאַכטיגאַל.
אין אירע רוימע מיציאָן-האַר
זשומעט אַ פאַסטאַראַל:

„בת-מלכה, הער, אַ פייפל שפּילט
די גלאַריע פּונעם לאַנד,
אַ מגן-דוד אויף דער פּאַן,
אַ תהילימל אין האַנט.“

זי הייבט זיך אויף. איר זיידן קלייד
רוישט דורך דער זומערנאַכט.

אַ יידישער פּאַעט האַט מיד
דאָס שמואל-בוך פאַרמאַכט.

די מכשפה פון עין-דור

י אלטע מכשפה פון עין-דור
זאגט צו דעם קאטער: „מיאן,
וואָס מאַכט אייער שוואַרצע עקסעלענץ,
און וואָס מאַכט די ליבע פראַו?“

און צו דעם גרינעם פאַפּוגיי
וואָס וואַיעוועט אום אין שמייג:
„אַ פּלעצל צוקער, דו נאַשער דו,
נו נאַ און נעם און שווייג.“

און צו דעם גרויסן געלן האַן
מיטן פייער-רוימן קאַס:
„וואָס זעסטו, נביא, אין דער נאַכט,
אַ גייער מן הסתם?“

דער האַן קלאַפּט מיט די פּליגל שאַרף
איינס און צוויי און דריי,
די וואַלקנס הענגען איבערן וואַלד,
שווער און גראַ ווי בליי...

די אלטע מכשפה פון עין-דור
טראַכט: אַ מאַדנע זאַך,
אפילו איך, די טרעפּערקע,
שפּיל אַ ראַלע אין תנ"ך.

א גייער גייט ; ער פרעגט דעם ווינט
צי ווייסט ער ווו איך ווין ;
זיין שאַטן ווי אַ שעקספיר-קלאַון
שפילט זיך מיט זיין קרוין.

א גייער גייט, ער שאַרט זיך שטיל
דורך דעם געדיכטן וואַלד —
אין גאַנצן שמואל-הנביא-שפיל
די טרויריקסטע געשמאַלמ.

די אַלטע מכשפה פון עין-דור
טראַכט : אַ מאַדנע זאַך,
אפילו איך, די טרעפערקע,
שפיל אַ ראַלע אין תנ"ך.

אַ פעשל קאַרטן ליגט אויפן טיש
און דאַס פעשל קאַרטן ווייסט,
אַז פאַר דעם טרויעריקן „מלך פיק“
איז מער נישטאַ קיין טרויסט.

דער האַן קלאַפּט מיט די פליגל שאַרף
איינס און צוויי און דריי,
די וואַלקנס הענגען איבערן וואַלד
שווער און גראַ ווי בליי.

אבגיל

ער וויינריב דראפעט זיך אויף דער וואַנט
ווי אַ פאַרליכטער יונגער נאַר
אַרויף צום פענצטער, וווּ אבגיל זיצט
אין איר קליינעם בודואַר.

זי טראַגט אַ פיזשאַמע פון געלן זייד
און אַ היאַצינט אין די האַר
און אויף דער פּיאַנאָ, געגאַסן אין בראַנדז,
שטייט דאָס לאַבוסל אַמאָר.

ער צילט מיט זיין פייל-און-בויגן צו איר
און זי, אבגיל, לאַכט;
דורכן אַפענעם פענצטער בליט אַריין
אַ בלאַ-אויגיקע זומערנאַכט;

זי בליט מיט גרילן און רויטן מאַן,
מיט אַ שעפּטשען אויף גאַרטנבענק;
גופן פיבערן: „האַב מיך ליב!“
און הייסע ליפּן: „געדענק!“...

אבגילס אויגן זענען מאַדנע גרויס,
זי וואַרט און זי איז גרייט
צו שפּילן דעם ביבלישן ראַמאַנס
ווי אין שמואל אַלף שטייט.

אנטקעגן איבער איר, אויף דער וואנט
הענגט נאך נבלם פארטרעט,
כאטש זינט א וואך האט דער מלאך-המוות
זיי ביידן אפגעגט.

איצט איז זי פריי, ווי א פויגל פריי
פאר דוד, איר מוסקעמיר,
וואס ווארט פארבאהאלטן אין א הייל
אויף איר, אויף איר, אויף איר.

אט נאך א רגע, און ס'ווערט אלצדינג וואך
וואס זי האט געטרוימט, געגלוסט —
די זומערנאכט אנטבלויזט אין די בערג
איר ווייסע לבנה-ברוסט.

אבגילס אויגן זענען פארנעפלט און פייכט ;
זי ווארט און זי איז גרייט
צו שפילן דעם ביבלישן ראמאנס,
ווי אין שמואל אלף שטייט.

בת-שבע

ת-שבע באטראכט דאָס פינגערל
וואָס פינקלט אין איר האַנט —
אוי, ס'איז נישט אזוי דאָס פינגערל
ווי דער מלך פונעם לאַנד.

אוי, ס'איז נישט אזוי דאָס פינגערל
ווי דאָס בריוועלע דערצו:
„דיין פנים, דיין גאַנג, דיין איידעלער פאַסאַן,
זיי גיבן מיר נישט קיין רו.“

בת-שבע גייט צום שפיגל צו:
— אודאי איז זי שיין,
נאָר ווי קען זי, אָן אשת-איש,
צו דער באַשטעלונג גיין?

וואָס וועט זאָגן דער אַלמער שווער
און דער מאַן דער גענעראַל,
און וואָס וועט זאָגן גאַט אַליין,
דער שומר פון ישראל?

זי ליענט איבער נאָך אַ מאָל דעם בריוו:
„אַ שיינקייט פון דער וועלט,
מיט גאַט ברוך הוא בין איך, „פער דו“
און איך טו וואָס מיר געפעלט;“

אז איך זינג פאר אים מיין תהילים אָפּ,
איז ער מוחל מיינע זינד ;
און וואָס שייך אוריה, דיין ליבן מאָן,
פארלאָז זיך אויף מיר, מיין קינד.

א פירשאַנג רוישט. ווער גייט ? ווער גייט ?
ס'איז נאָר דער ווינט, נישט מיין ;
זי באַהאַלט דאָס פינגערל, דעם בריוו,
און לאָזט זיך לאַנגזאַם גיין

אַראָפּ אין גאַרמין. — די שמילע טריט
פארשלינגט דער געלער זאַמד,
נאָר פאַרן טויער אומגעריכט
א רויטע מאַנבלום פלאַמט

א לעצט ביסל בושה. זי עפנט די טיר
מיט איר קליינער וויסער האַנט.
אוי, ס'איז נישט אַזוי דאָס פינגערל,
ווי דער מלך פונעם לאַנד.

אמנון און תמר

יך שרייב דיר דאָס בריוול, תמר,
מאָ זע היט אָפּ דעם סוד,
דער עיקרשט פארן מאמעשי,
און אויב דו קענסט, פאר גאָט.

געדענקט די נאכט אין האַרעטשע-וואַלד,
ווען כ'האַב דיר גערופן „ווייב“?
דו האָסט געפיבערט: „לאָז מיך גיין!“
און איך האָב געהייסן: „בלייב!“

און דו ביסט געבליבן. די נאכטיגאל
האַט, פונקט ווי אין היינעם ליד,
אַפגעטרייסלט איבער אונדז
דעם ערשטן קאַרשנצווים.

און איך האָב געפיבערט: „תמר, דו הערסט
ווי ס'זינגט צו דיר מיין גוף?“
און דו האָסט געאַמעמט היים און שווער:
„איך ענטפער אויף דיין רוף.“

און שיכור פון „שיין“, פון „מיט דיר אליין“
האַב איך דיר דאַרט דערקענט
און כ'האַב דיר אַ נאַקעמע דורכן וואַלד
געטראָגן אויף מיינע הענט.

און דער וואלד האט געשטוינט : „א-ווא, א-ווא,
ווי אזוי איז דאס געשען ?“
א יידישער וואלד האט זינט ער לעבט
אזא זעונג נישט געזען.

נאר ווען דו האסט פלוצעם ארויסגעפלאצט
מיט א שארף און דין געוויין,
האט דער אלטער תלמודישער קאפ פון וואלד
ערשט אנגעהויבן פארשטיין.

דיין געוויין האט געמערט, מייד אויס דעם וואלד,
ווי איך מייד אים זינט יענער נאכט ;
א, פאר וואס האסטו דעמאלט געוויינט אין וואלד
און נישט געזונגען געשמיפט און געלאכט ?

איך שרייב דיר דאס בריוול, תמר,
מאָ זע היט אָפּ דעם סוד,
דער עיקרשט פארן מאמעשי,
און אויב דו קענסט, פאר גאט.

דוד המלך און אבשלום

דוד המלך ביים תליה-כויים
באזויינט דעם מויטן זון —
איבערן וואלד ברענט בלוט און גאלד
די מידע אונטזון.

יואב, דער אלטער גענעראל,
שטייט „האפטאך“ ביי דער זייט,
און ס'בלישמשען די שפיון און די העלמס
פון זיינע מונדירטע לייט.

דער מלך וויינט : אבשלומקע,
צו וואס האסטו דאס געטאן ?
עפן די אויגן און נא דיר אוועק
מיט כבוד דעם גאלדענעם טראן ;

עפן די אויגן און נא דיר אוועק
דאס צירונג און דאס גאלד
און אפילו די „הייליקע וועטשערע“,
וואס רעמבראנדט האט געמאלט.

וואס ווילסטו נאך ? אט טו איך אן
אויף דיין שיינעם קאפ די קרוין,
און „ריגעלע-ריגעלע-רוגז“, זון,
און אן עק, א סוף און שוין.

יואב, מיין אלטער גענעראל,
טו צו וויסן איבערן לאנד,
היים בלאזן די טרומיטערס, ס'זאל
א יעדערן זיין באקאנט:

אבשלום איז מלך ישראל, יחי!
שרייטס אלע מיט מיר „יחי!“
אן עכא לעצעוועט אין וואלד:
יחי... כי כי כי...

דער אונג, א בארוועסער הקדשייד,
מישט די בלעטער פונעם וואלד,
עלעהיי א תהילימל; אין מיטן וואלד
די פארלוירענע געשטאלט

פונעם אלטן מלך; א סאווע שרייט
פון דער ווייטנס שארף: ארהו,
און דער אלטער מלך מורמלט פרום:
ממעמקים, טאמעניו.

אבישג

בישג מוסרט דעם דערנערקוסט
וואָס האָט ביי אַ לעמעלע „מעע“
אַפגעצופט אַ בינטל וואָל:
„פע, דו לאַכום, פע.“

און צו דעם שעפעלע מיט כעס:
„וואָס קריכסטו דו דוראַק?“
אַ פויגל פייפט: „אבי, אבי“,
אַ זשאַבע: „שג שג שג.“

אבישג לאַכט: דאָס מיינט מען זי,
און צו איר זומערקלייד
לעגט צו די מידע אַוונטזון
אַ גרויסע גאַלדענע קווייט.

זי לייגט צוויי פינגער צו צום מויל
און פייפט די שאַף צונויף;
צייט אַהיים. ווייל מאַרגן פאַר טאָג
פאַרט זי אין מלכס הויף.

די מאַמע האָט פאַר איר באַצאָלט
אַן אַרט אין לייזערס בויד:
„ר' לייזער, נאַץ אייך אַ רייניש מער,
און גיץ אַכטיק אויף דער מויד!“

רב לייזער איז א מאדנער געלער ייד,
מיט א בראדעווקע אויף דער באק.
א פויגל ווארנט : „אבי, אבי“,
א זשאבע : „שג שג שג“.

אבישג לאכט. דאס מיינט מען זי,
און פון איר זומערקלייד
נעמט אפ די רויטע אונטזון
די גרויסע גאלדענע קווייט.

„א וואזשנע מציאה!“ אין מלכס הויף
וועט זי גיין אין סאמעט אין זייד
און וועט טיילן לעקערך און איינגעמאכטם
פאר אלע ארעמע לייט.

און דער מלך וועט שפילן אויף דער הארף,
ווען די שמערן ווערן גרויס,
און זי וועט זיין אין זיין תהילמל
די סאמע שענסטע רויז.

נאָר אַט איז דער טייך און אַט איז די בריק,
און אַט הודושעט דער מאַרטאָק.
א פויגל וויינט : „אבי, אבי“,
א זשאבע : „שג שג שג“.

אבישגם לעצמע נאכט אין דארף

ער קוקו רופט דאס שטילע דארף
און ווערט אנטשוויגן מיד —
די שטילקייט נאָר אליין הערט שאַרף
ווי ס'צווימעט אָפּ דער צוויט ;

די שטילקייט נאָר אליין הערט שאַרף
ווי ס'צווימעט אויף אַ טרוים
אין קלענסטן הייזל פונעם דארף,
ווי ס'בליט דער ליפעכויים.

אַ טרוים פון זיידנס און מומלין,
מיט שפיצן פון ברעכאנט :
אַ קארעמע פון גאַלע גאַלד,
וואָס שמט אין גאַנצן לאַנד.

„ווער איז די פריצה אין דער קאטש ?
ווייזט אויס אַז נישט פון הי !“
אבישג שמייכלט אין איר שלאָף,
די פריצה — דאָס איז זי.

זי זאָגט צום קומשער : „יונה, שנעל,
דער מלך ווארט אויף מיר.
ער שטייט מסתמא אין מונדיר
אין דרויסן פאר דער טיר.“

דער הלום-מלך איז יונג און שלאַנק,
אַט פונקט ווי זיין פאַרטערט
וואָס הענגט זינט יאָרן אויף דער וואַנט
איבער דער מאַמעס בעט.

דער מלך נעמט זי אונטער'ס אַרם,
און אַרויף די מירמלערעפּ
קלינגען זיינע גאַלדענע שפּאַרן
און ס'רוישט איר זיידענער שלעפּ.

און ס'זענען אַן עדות קינד און קייט
און אַן עדות — באַרג און מאָל,
אַז ס'איז נישט קיין ליבע אויף איין נאַכט,
נאָר אַ ליבע פאַר אַלע מאָל.

דער קוקו רופט דאָס שמילע דאָרף:
קוקו — דער מאַרגן בלויט.
ר' לייזער פאַיעט אַן די פּערד
און ס'וואַרט די שווערע בויד.

דוד המלך און אבישג

ער מלך מישט דאָס תהילימל
(ס'איז טיפע מיטן-נאָכט)
אין דרויסן פארן טויער שטייט
א זעלנער אויף דער וואַך.

דער מלך מורמלט: „גרויסער גאָט,
איך ווייס אז דו ביזט דאָ
אין מיר און אין מיין תהילימל
אין יעדער מינדסטער שעה.“

ער הייבט זיך אויף — גענוג פאר היינט
מיט גאָט ברוך הוא גערעדט,
און ווי אַ שאַטן שאַרט ער זיך
פאָמעלעך צו צום בעט.

אבישג שלאָפט, זי אַטעמט שטיל.
און הער — זי רעדט פון שלאָף,
און פון איר חלום שמעקט אַרויס
אַ טאַלעקע מיט שאַף.

אַ וואַסער און אַ נאָדלוואַלד,
אַ דאַרף-לבנה גרויס,
אַן אַלטער פרומער ליפעכויס
וואָס היט דער מאַמעס הויז.

א טרויער און א נאגעניש,
א בענקעניש וואס ציט
אוועק פונעם מלכס תהילימל
צו אן אייגן ליד.

דער מלך טראכט: א מאַדנע זאך —
זי ליגט אין הוילן העמד,
נאָענט צו מיר אין מיין באַריר,
און דאָך אי ווייט אי פרעמד.

ער בייגט דעם אַלטן ווייסן קאַפּ
און קושט דאָס דאַרף אין איר
און קושט דעם אַלטן ליפעכנים
וואָס היט דער מאַמעס טיר.

און מיט שטילע מידע טריט
גייט ער צוריק צום מיש.
א שטילער זיפּין. א גלעט די באַרד,
און דאָס תהילימל א מיש.

אבישג שרייבט אהיים א בריון

בישג זיצט אין איר חדרל

און שרייבט אהיים א בריון :

א גרום דער מאַלעקע מיט שאַף —
זי שרייבט און זיפצט אַפ טיף.

א גרום דער אַלטער מאַמעשי
און דעם אַלטן ליפעכוים ;
זי זעט די ביידע אַלטע לייט
אַפט מאַל אין איר טרוים.

א גרום דעם שיינעם מילנעריונג
וואָס אַרבעט אין דער מיל —
דעם פאַסטוך עוזר, איר זאַל זיין
פאַר זיין פייפּלשפּיל —

דער מלך דוד איז אַלט און פרום
און זי אַליין איז „עט“,
זי איז דעם מלכס וואַרעמפּלאַש
וואָס וואַרעמט אים דאָס בעט.

זי האָט געמיינט... נאָר מאַלע וואָס
א דאַרפיש מיידל מיינט...
זי האָט נישט איין מאַל אין די נעכט
איר גורל שמיל באַוווינט.

אמת, סע זאָגן קלוגע לייט,
אַז זי טוט אַ ווילע זאַך.
זיי זאָגן איר אַפילו צו
אַ שורה אין תנ"ך.

אַ שורה פאַר איר יונגן לייב
און פאַר אירע יונגע יאָר.
אַ שורה טינט אויף פּערגאַמענט
פאַר אַ גאַנצער וואָר.

אבישג לעגט אַוועק די פען,
איר האַרץ איז מאַדנע שווער,
פון אירע אויגן קאַפעט, פאַלמ
אויפן בריוו אַ טרער.

די טרער פאַרמעקט די „מאַמעשי“
און פאַרמעקט דעם „ליפעבוים“
און אין אַ ווינקל כלפעט שמיל
אַ צאַרטער מיידלטרױם.

אבישגם טרויער

בישגם טרויער איז א גאלדן זייגערל
וואס דער מלך האט איר געשענקט.
דרייט זי די ווייזערלעך אויף צוריק
און זי זעט וואס זי געדענקט :

דאס דארף, די מאמע, און די סטאדע שאף,
דעם עפלאסאד פון יונה דעם גביר,
און דעם אלטן פרומען ליפעבוים
וואס שטייט און היט דער מאמעס טיר.

פאר אט דעם אלטן פרומען ליפעבוים
האט זי א מאל אירע סודות אנגעטרויט,
די סודות פון א שלעפל א יאר אכט
ביון שטילן סוד פון א גרויסער כלה-מויד.

„אוי, אלטער ליפעבוים, דו ווייסט, פארשטייסט,
ס'איז נישט דאס מילנער-יינגל פון דער מיל,
נאר נאמע בן הלל דער שלאנקער שניידעריונג
וואס ווייסט נישט מסתמא וואס איך פיל.“

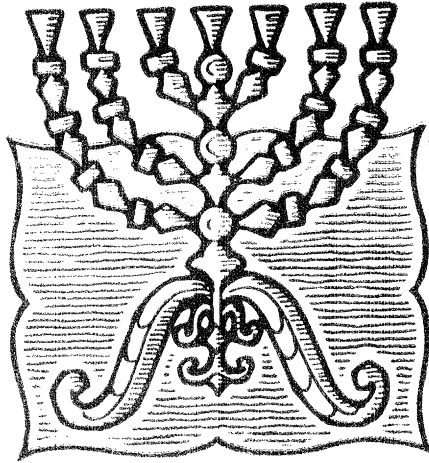
זיי דו דער שדכן, אלטער ליפעבוים,
ווען ער גייט פארביי, טא זאג אים אויס,
אז לכבוד אים איז דאס גרינע פארמעכל
און אין מיינע האר די רויטע רעגנרויז ;

אז לכבוד אים די גאלדענע אוירינגלעך
אין מיינע אויערן. און דאָס געבלימטע שבת-קלייד
וואָס כ'טראַג אין דער וואַכן. און דאָס רויטלעך זיך
פֿון אלע מיינע רויזן אויף דער בייט ;

לכבוד אים דאָס שנירל קרעלן אויפן האַלדז
(א מציאה געהאנדלט אויפן לענטשעווער יארִיד),
זיי זענען מזלדיק, זאָגט די אלטע טרעפערקע,
און דאָס אייגענע זאָגט דער גערער גומער ייד.

אבישגס טרויער איז אַ גאלדן זייגערל
וואָס דער מלך האָט איר געשענקט ;
דרייט זי די ווייזערלעך אויף צוריק
און זי זעט וואָס זי געדענקט :

דאָס וועלדל, די לאַנקע און די אלטע פלינגמיל
וואָס האַלט כסדר אירע אַרעמס אויסגעשפּרייט ;
א „ס'קאַצל קומט !“ דעם שבת קודש וואָס קומט אָן,
א „זיי געזונט !“ דעם שבת קודש וואָס פאַרגייט.

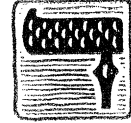

דעם פראגמענט פון דער פאעמע "רות" ווידמע איך מיין שוועסטער
שינדל און איר חבר, דעם וועבער וואַלקע גלאַזמאַן.
צוויי דריטל פון דער פאעמע אין איינעם מיט אַנדערע מאַנסקריפּטן,
זענען מיר פאַרלוירן געגאַנגען בעת מיין וואַנדער און וואַגל.

"רות", אַנגעשריבן אין צפון־אַפריקע אין יאָר 1940, איז געוואָרן צום
ערשטן מאל פאַרעפנטלעכט אין יאָר 1942 אין באַנד "וואַלקנס איבערן
דאָך", אין לאַנדאָן.

נעמי זאגט „גאט פון אברם“

י אלטע נעמי אין מיטן שטוב
שעפטשעט „גאט פון אברם“,
די בלאנדע שנורן נעבן איר
הערן פארכטיק און פרום.

„גאט פון אברהם, גרויסער גאט,
דער הייליקער שבת פארגייט
און ווי דער שבת אין פרעמדן דארף
אזוי איז אוועק מיין פרייד.“

זי גייט פאמעלעך צום פענצטער צו :
אין דרויסן טונקלט די מיל.
זי אטעמט מיט די פליגל קוים,
דער אונטווינט איז קיל.

די מיל האט אלימלך געקויפט
און די מיל האט געמאלן ברויט,
איצט איז דער מאן אויף דער אמתער וועלט
און ביידע זין זענען טויט.

איצט איז זי א וויסטע אלמנה אין דארף,
מיט ביידע שנורן אליין —
ערפה איז גוט ווי ראזעווע ברויט
און רות איז פרום און שיין.

נעמי דערמאנט זיך : א מאל א מאל,
זי האט די שיקסלעך נישט געוואלט,
נאך ס'איז מסתמא געווען באשערט —
איצט האט זי ביידע האלט.

זיי האבן די זין אירע ליב געהאט,
געארבעט מיט זיי אין פעלד.
און שווער און שוויגער „דאס אויג אין קאפ“
און כבוד פון דער וועלט.

איצט זענען זיי נעבעך אלמנות צוויי
און זי — אן אלמנה אליין.
פאר זיי האט די ערד נאך מסתמא פרייד,
נאך זי, אן עלנטער שטיין,

וועט זיך שלעפן און שלעפן צו פוס,
ביז זי וועט קומען קיין כנען
און דארטן וועט דער מלאך-המוות
ווערן איר צווייטער מאן.

נעמי שעפטשעט, און נעבן איר
הארטן די שנורן פרום —
אין דרויסן שמעקט מיט היי און ווינט,
אין שטוב מיט „גאט פון אברם“.

נעמי רעדט צו אירע שנורן

רפה גיסט אן פונעם סאמאָוואַר
דריי גלעזער מיט הייסן מיי,
דאָס ערשטע גלאָז דער שוויגער-לעב,
איר קאַפּ איז ווייס ווי שניי.

אין דרויסן די שפעטע זומערנאַכט,
אַ שיקסע אין שמערנהעמד,
כישופט און זינגט און רופט צוריק
די ליבע פון דער פרעמד.

און וואָס זי זינגט, חזרט איבער דער טייך,
חזרט איבער דער ווינט אין פעלד,
חזרט איבער דער וועג, חזרט איבער דער וואַלד,
חזרט איבער די גאַנצע וועלט.

נאָר צו די דריי אלמנות אין שטוב
דערגייט נישט דאָס זיסע ליד.
רות איז טרויעריק, ערפה פאַרטראַכט
און נעמי איז אַלט און מיד.

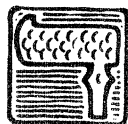
הייבט נעמי אויף דעם קאַפּ און זאָגט:
„הערט, טעכטער מיינע, הערט,
וואָס איז אַן אַלט צעבראַכן מענטש,
אומשטיינס געזאָגט, די ווערט.

איז וויל איך מאַרגן גאַנץ קאַיאָר
גיין אין מיין לאַנד צוריק,
זאַל דאַרמאָן כאַטש מיין קבר זיין
וואָס איז געווען מיין וויג.

און איר, איר קערט זיך אום אַהיים,
אַ יעדע מיט איר וועג
און זאַל מיין ברכה זיין מיט אייך
ביזן סוף פון אייערע טעג."

נעמי שווייגט. דער נאַפּטלאַמפּ ברענט
און סע זשומעט דער סאַמאָואָר.
און איבער די דריי אלמנה-קעפּ
צימערט די קרוין פון צער...

נעמי קען נישט שלאָפן

י אלטע נעמי ליגט אין בעט
און קען נישט אָנמ שלאָפן ווערן,
אין פענצטער צימערן גוט און גאלד
דריי גרויסע פרומע שמערן.

די אייגענע שמערן וואָס אין דער היים,
פאַר וואָס זשע זענען זיי פרעמד?
און נעמי פילט ווי דאָס אלטע האַרץ
קלעמט און קלעמט און קלעמט.

אונטער די פרעמדע שמערן הי
לאַזט זי קברים צוריק,
איבער די קברים וויינט און קלאַגט
איר אייגן חרוב גליק.

מאַרגן קאַיאָר, מיטן אייבערשטנס הילף,
גיט זי אויף תמיד אַוועק.
טאַקע? באמת? און מיט אַ מאַל
באַפאַלט זי אַ מאַדנער שרעק.

די קברים מאַנען און רופן זי:
„נעמי... מאַמע... ניין!
בלייב דאָ מיט אונדז, בלייב נעבן אונדז,
דו טאַרסט, דו וועסט נישט גיין.

נישט דארטן ווו ס'שטייט דיין וויג,
נישט דארטן איז דיין היים,
נאר דא ווו דו האסט אונדז פארשארט
מיט פייכטער ערד און ליים."

נעמי פיכערט : „גערעכטער גאט,
אנטפלעק פאר מיר דעם וועג,
צי זאל איך גיין, צי בלייבן דא
ביון סוף פון מיינע טעג?"

און נעמי הערט ווי ס'רוישט דער ווינט
אין נאענטן עפלאסאד
און מיט א מאל און אן א קול
אנטפלעקט זיך גאטס גענאד.

„די טויטע זענען שאמנס בלויז
וואס טוען רק נאר וויי,
און גאט איז ליכט, איז אייביק ליכט,
שטיי אויף פאר טאג און גיי !

נישט ביי די קברים וואכט דיין גאט
נאר דארטן ביי דיין וויג,
שטיי אויף, מיין קינד, ווען ס'טאגט דער טאג,
און גיי אהיים צוריק!"

נעמי שמייכלט. אין דרויסן רוישט
דער ווינט אין עפלאסאד.
זי ווערט אנטשלאפן און איבער איר
ציטערט גאטס גענאד.

ערפה קען נישט שלאפן

רפה זיצט אין איר חדר ביי נאכט
און לייענט נאך א מאל דעם בריוו.
דער טאמע, דער אלטער פויער, שרייבט,
זי לייענט און אטעמט מיף.

„ערפאסיא, טעכטערל, קום אהיים,
די מאמע איז אלט און קראנק.
קראסא די קו האט זיך געקאלבט
און אלץ איז גאט-זיי-דאנק.

„סטאשעק דער מילנער האט זיין ווייב
מיט דער האק ביי נאכט געטויט,
איצט זיצט ער אין „קאזע“. געלויבט צו גאט,
מיר שלעפן דאס שטיקל ברויט...

„אניוסיא דעם קאוואלס איז פון שטאט
געקומען אהיים מיט א בויך,
די מאמע וויינט און דער קאוואל טרינקט
און שלאגט אז ס'גייט א רויך.

„ביי איצקא דעם זשיד, דעם שענקער פון דארף,
האט מען אלע שויבן צעקלאפט
און איצקא אליין מיט זיין הויזגעזינד
האבן וואזשנע אריינגעכאפט.

„יא, אַנמעק דער שרייבער פון געריכט
האַט מיך אַנומעלט אַפגעשמעלט :
— געהערט אַז ערפאַסיאַס מאַן איז טויט
און זי האַט פאַרשפילט איר וועלט.

„טאַ זאַל זי קומען אַהיים,
שרייב איר, אַז איך בין גרייט,
כאַטש זי האַט געלעבט מיט אַ זשיד,
זי צו נעמען ווי זי שטייט.“ —

ערפּה לייגט אַוועק דעם בריוו.
אַנמעק רופט זי צוריק,
אַפּשר טאַקע, אפּשר ביי אים
איז איר באַשערט איר גליק?

זי גייט פאַמעלעך צום פענצמער צו,
איר האַרץ איז מאַדנע שווער,
דער בית-עולם שלאַפּט אין לבנה-שיין
און זי וויינט אַ לעצטע טרער...

רות קען נישט אנטשלאפן ווערן

ות שטייט פארן שפיגל שלאנק
און צעקעמט אירע בלאנדע האַר.
די רייד וואָס די שוויגער האָט גערעדט
זענען ביז צום ווייטיק קלאַר.

מאָרגן, דאָס הייסט אין עטלעכע שעה,
וועט די אלטע שוויגער אליין
גיין צו איר פאַלק און צו איר גאָט
און זי, וווּ וועט זי גיין?

אהיים אין דאָרף וווּ דער טאַטע טרינקט
און די בייזע שטיפמאַמע שעלט,
די געלע מאַרוסיאַ, זי האָט איר גענוג
פאַראומערט, פאַרפינצטערט די וועלט.

אהיים אין דאָרף וווּ דער פריץ שלאָגט
די קנעכט מיט אַן אייזערנער רומ,
זי געדענקט ווי היינט דעם ברודערס גוף
פאַרגאַסן מיט שוויים און בלוט.

אהיים אין דאָרף וווּ דער דולער וואַסיל
דערציילט פאַר יעדן אין מאַרק,
ווי אזוי פאַן יעזוס האָט אים געבענמשט
אויפן שפיץ פונעם קלויסטערבאַרג.

זי צימערט. אין דרויסן רוישט דער טייך :
„קום, רוזשקא, געליבטע, קום!
איך האב די אלטע רוסאלקע געגט
און דו ביסט גוט און פרום.

קום, זיי מיין רוסאלקע, רוזשקא קרוין,
קום ווער דאס וואסעררוויב,
כ'האב וואסעררויזן פאר דיינע האר
און פערל פאר דיין לייב.

וועסט האבן ביי מיר פון כל הגומס,
וואס בעסערס קען נישט זיין,
ביי מאג — דאס גינגאלד פון דער זון
און ביי נאכט — דעם לבנה-שיין.

רות הערט און פיבערט. יא, זי איז גרייט.
אויב די שוויגער נעמט זי נישט מיט,
ווערט זי די רוסאלקע פונעם טייך.
און זי שמייכלט טרויעריק און מיד...

נעמי פארלאזט דאָס דאָרף

י הענער קרייען פרי אין דאָרף,

סע צימערט דער באַגין
אין יעדער שויב פון דאָרף וואָס שלאָפּט
ווי אַ גרויסע בלאַע שפּין.

נעמי איז וואָך, די גאַנצע נאַכט
קיין אויג נישט צוגעמאַכט.
וויפל ס'איז איר צו לעבן באַשערט —
וועט זי געדענקן די נאַכט.

די דאָזיקע שפעטע זומערנאַכט
מיט שמערן, טרערן און צער,
מיט קברים וואָס רופן „מאַמע, בלייב“
און מיט דער שמים פונעם האַר

וואָס זאָגט: „שמי אױף, מיין קינד, פאַר טאַג,
גיי אין דיין לאַנד צוריק,
גאַט טרויערט איבער קברים נישט,
גאַט פרייט זיך מיט דער וויג.“

זי נעמט איר פעקל. „ערפה! רות!“
— שוויגער, מיר זענען גרייט!
ערפה פאַררויטלט, די האַר צעלאָזט,
רות אין אַ סיצן קלייד.

זיי גייען. אַט איז די קרעטשמע פון דאַרף,
די קוזניע פון יאַנעק דעם שמיד,
דאָס קלויסטערל מיטן גרינעם דאָך
וון אַ בלינדער בעטלער קניט.

אַט איז די בריק און דער צווינטער פון דאַרף
און אַט איז דער ברייטער שליאַך,
און דאַרט וון דער הימל רירט אָן די ערד
איז דאָס לאַנד פון דעם תנ"ך.

דאָס לאַנד וון די אבות האָבן געלעבט,
דאָס לאַנד וון דער מאַנדלבוים בליט,
וון דער ווינט און דער אַדלער זענען פרום
און ס'צימערט דאָס הייליקע ליד

איבער באַרג און טאַל, איבער וואַלד און פעלד,
איבער וואַסער, גראַז און בוים,
וון גאַט איז אויף אָן אמתן דאָ
און נישט בלויז אין דיין טרוים.

נעמי שמייכלט. דער אייבערשטער לעבט
און זי איז זיינס אַ קינד —
רות נעבן איר איז טרויעריק און בלייך,
מיט ערפּהס האַר שפּילט דער ווינט.

אויפן שיידוועג

ויפן שיידוועג זינגט דער זומערווינט :

— די וועגן זענען אלט,
איין וועג צום דארף, איין וועג צו גאט,
דער דריטער וועג צום וואלד.

דער וועג וואס פירט צום ווילדן וואלד,
דאס איז דער וועג פון טויט.
דער וועג וואס פירט צום שמילן דארף,
דאס איז דער וועג פון ברויט.

דער דריטער וועג וואס פירט צו גאט,
דאס איז דער וועג פון פרייד,
וויל גאט איז פרייד און איבער-פרייד,
גאט איז אייביקייט.

נעמי האַרַכט. איר האַרץ פאַרשטייט
וואָס ס'זינגט דער זומערווינט,
זי האָט זיין פלאַפּל שוין געהערט
אין וויגל נאָך, אַ קינד.

זי אַטעמט טיף. סע שמעקט אין פעלד
מיט פּריש-געשניטן היי,
פאַר וואָס זשע טוט דאָס שיידן איר
אזש ביז צו טרערן וויי ?

און נעמי זאגט: „הערט, מעכטער, הערט,
וואס ס'האט צו זיין זאל זיין,
מיר פראווען די לעצטע סעודה דא
מיט קארנברויט און וויין.“

זיי זעצן זיך ביים ראנד פון וועג
און פראווען די סעודה שמיל,
פון דער ווייטנס ווינקט צו זיי
די אלטע פארלאזטע מיל.

די אלטע גומע פארלאזטע מיל
שטרעקט אויס די הענט צו זיי:
— איך האב אייך יארן געטריי געדינט,
פאר וואס טוט איר מיר וויי?

די ליפעכיימער פאזע וועג,
זיי זענען מיד און אלט.
זיי רוישן היינט ווי אלע מאל
די בענקשאפט צו דעם וואלד.

די פרויען זיצן פאזע וועג
און פראווען די סעודה שמום
און איבער די דריי אלמנה-קעפ
פלאטערן שוואלכן פרום.

ערפה געזעגנט זיך

רפה איז מאַדנע בלייך און שיין
בשעת זי רעדט די רייד:
„שוויגער, איך האָב אייך ביו אַהער
געגעבן דאָס באַגלייט.“

דאָרט הינטער די וואַלקנס ליגט מיין היים
און כאַטש אזוי איז זי שיין,
און כאַטש אזוי איז זי אייגן און נאַענט
און אַהין צו וויל איך גיין.

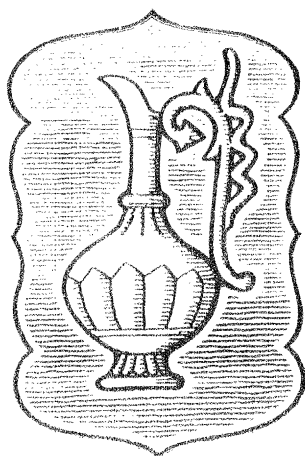
דאָרט בענטשט פאַן יעזוס מיין טאַטנס פעלד
און דער מאַמעס געבוירגענעם קאַפּ,
דאָרט טראַגט מיין קינדהייט אַ רוימע שליף
אין איר בלאַנדן פאַרשייטן צאַפּ.

דאָרט רוישט דאָס וואַסער און מורמלט דער וואַלד
און דער אַדלער איז בלוטיק און שאַרף,
דאָרט שפּילט די ליבע און ס'שפּילט דער טויט
אויף איין און דער זעלבער האַרף.

דאָרט הימל די ווערבעס די ברעגעס פון טייך
און די שמאַרקע דעמבעס דעם וועג,
דאָרט זענען די נעכט ווי כלות פאַרבענקט,
און ווי מוטיקע מענער — די טעג.

דאַרט, שוויגער, איז מיין דאַרף און מיין היים,
דאַרט הינטער די וואַלקנס, דאַס לאַנד.
זייט מוחל — אייער גיין אַהיים
האַט די אייגענע היים מיך דערמאַנט."

ערפּה שווייגט, זי אַטעמט טיף.
און נעמי הייבט אויף די הענט :
אַז וווּיל איז צו דעם וואָס גייט אַהיים
נאָך יאַרן זיין אין דער פרעמד.

דאָס דאָזיקע ביכל איז געווידמעט מיין ברודער
דעס שניידער־געזעלן נאָטע מאַנגער,
מיין טאָמע בעסטן חבר פון די פריעסטע קינדעריאָרן אָן.

די "מגילה־לידער" זענען געוואָרן פאַרעפנטלעכט צום ערשטן מאל
אין וואַרשע אין יאָר 1936.

די לידער, וואָס זענען געזאַמלט אין דעם ביכל, זענען ווידער אַ מאָל
אַ שטיפּעריי אַזאַ, אויפן שטייגער פון די פּוּר־שפּילער אין אַלע
צייטן.

אין דעם ביכל ווערט דערציילט די אַלטע שיינע מעשה פון דער
מלכה אַסתר, וואָס האָט, אין איינעם מיט איר פעטער מרדכי, זיך
פעסט אַ נעם געטאָן צו המן הרשע און אים סוף־כל־סוף גובר גע-
וועזן. זייער זכות זאָל אונז ביישטיין, היינט און אַלע מאָל, אמן
סלה!

אמת, די מעשה ווערט דאָ דערציילט אַ ביסל אַנדערש. די אַפיציעלע
מגילה־שרייבער האָבן למשל פאַרשוויגן אַזאַ וויכטיקע געשטאַלט ווי
דער שניידערינג פאַסטריגתא, הגם זיין פאַרצווייפלטע ליבע צו
אַסתר המלכה און זיין אַטענטאַט אויפן מלך אחשוורוש האָבן דעציי-
דירט וועגן אַ סך וויכטיקע געשעענישן.

אפילו דעם אַלטן פרומען שניידער־מיינסטער פאַנפּתא האָבן די אַפּי-
ציעלע כראָניקאַרן פאַרשוויגן. ווייזט אויס, אַז זיי האָבן נישט גע-
וואָלט פאַרשוועכן די פּערסישע הויף־לעגענדע מיט אַזעלכע פּראָסטע
חיי־וקימס.

— הייסט עס, זיי האָבן געפּאָלשעוועט דעם היסטאָרישן אמת —
וועט טענהן דער לעזער און וועט זיין גערעכט! נאָר זיי, די כראָ-
ניקאָרן, ליגן שוין פון לאַנג פאַרביסן די ציין אין דער ערד און מיט
די הינטנס צו די שטערן. און מעגסט זיי רופן קנאַקניסל ביז משיח
וועט קומען.

דער מחבר פון די מגילה-לידער. האָט זיך פלייסיק באַמיט
אויסצוגעפינען די פאַרשוויגענע געשטאַלטן. ער האָט יאָרן לאַנג
געפאַרשט אין פאַרשידענע אַרכיוון, ביז ס'איז אים געלונגען זיך צו
באַגעגענען מיטן שניידער-געזעלן פאַסטריגתא און מיט זיין אַלטן
מיינסטער פאַנפּתא.

צי די מי האָט זיך געלוינט? דעם מחבר דוכט זיך, אַז יאָ. ערשטנס,
האָט ער פאַרריכט די עוולה, וואָס די אַמאָליקע כראָניקאָרן זענען
באַגאַנגען אַנטקעגן די צוויי ריטער פון דער חברה "נאָדל און שער".
און צווייטנס:

האָט אים די דאָזיקע אַרבעט דערנענטערט צו דער קאַמעדיע, פון
וועלכער ער חלומט שוין זינט אַ היפּש ביסל יאָרן.

אין דעם ביכליין שיין פֿאַרטראַכט | און
גוט געמאַכט | און צום דרוק געבראַכט
זיין פֿאַראַן | פיר יעדערמאַן | סיי ווייב
סיי מאַן | פיל וואונדערליכע זאַכן צום
וויינען און צום לאַכן | פיל אויסטער־
לישע זאַגן | אויס קיניגין אסתריס
טאַגן | דרום לויפט בעהענדן | אויס
אַלן עקן און ענדן | דאס שיין ביכליין
קויפן | דאָס דער וואַגאַנט | איציק
מאַנגער גינאַנט | אויס וואַלאַכיש לאַנד
מאַג האַבן וואס צום זויפן | אין דעם
זכות | וועט השיי געוויס | אַל אומ־
גליק פון אונז ווענדן | און געשווינד |
אַלס ווי דער ווינט | משיח בן דוד זענדן
אמן סלה.

דאס ליד פונעם לויפער

ייט זשע, יידן, שא און שמיל!
מיר פאנגען אן דעם פורים-שפיל.

א פורים-שפיל אין גראמען,
וואס האט טויזנט מעמען.

ווער ס'וועט עם ליינען,
וועט ווי א ביבער וויינען.

און ווער ס'וועט עם הערן,
וועט לאכן מיט טרערן.

אט גייען זיי אלע שמילע,
די העלדן פון דער מגילה:

אחשוורוש דער קעניג,
וואס וויפל ער טרינקט איז אים ווייניק.

אסתר המלכה, די גרינע,
און ושתי אין דער קרינאלינע.

מרדכי דער חכם עתיק,
און המן הרשע, דער לאמעק.

זרש די מכשפה,
וואָס שעלט ווי אַ מגפה.

וויזתא דער רעדאקטער,
וואָס האַקט אַ משייניק האַקט ער.

און צווישן די אַלע גרויסע לייט
שטייט פאַסטריגתא ביי דער זייט.

ער וועט אייך אַליין דערציילן,
וואָס ס'טוט אים נאָגן און קוויילן.

הקיזור, די אַלע זאַכן,
אויף צום וויינען און צום לאַכן,

וועט איר אין ביכל געפינען —
נעמט זיי אייך גוט אין זינען!

און אויב איך זאָג אייך אַ ליגן...
הערטס און ווערטס אַנטשוויגן!

פאר וואָס מרדכי הצדיק האָט
געפונען חן ביים מלך

ווער איז דאָס יידל מיטן האָרב,
וואָס דרייט זיך אין מלכס טויער
און ווו ס'ריידן און שושקען זיך צוויי,
שטעלט ער אונטער אָן אויער?"

„אוי ביסטו אַ נארעלע, קינד,
דאָס ווייסטו נישט אפילו?
מרדכי הצדיק איז דער ייד,
דער ייד פון דער מגילה.

ער האָט געפונען ביים מלך חן,
ביי אונדזער מלך, דעם שומה,
וואָס שיכורט כסדר טאָג און נאַכט
און האָט אַ נאָז אַ רויטע.

„פאר וואָס זשע האָט ער געפונען חן,
ביי אונדזער מלך, דעם שומה,
וואָס שיכורט כסדר טאָג און נאַכט
און האָט אַ נאָז אַ רויטע?"

„דערפאר, ווייל ר'האָט אַ מאָל ביי נאַכט
אין טויער זיך אונטערגעהערט,
ווי בגתן ותרש האָבן געזאָגט:
— מיר האָבן דעם מלך אין דר'ערד!

ער איז א טיראן, א פינסטערלינג,
א רוח'ן אין זיין מאמען!
לאַמיר אים שימן אין בעכער סם
און לאַמיר אים פאַרסמען. —

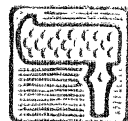
אזוי האָבן ביידע אָפּגערעדט
און זענען צעגאַנגען זיך שטילע
און מרדכי האָט דאָס געמסרמט אַלץ
מיטן ניגון פון דער מגילה.

איז דער מלך געוואָרן אין כעס
און נישט געהייסן מאַכן קיין שהיות
און הענגען די בונטארן די צוויי
אויף צוויי באַזונדערע תליות.

און צו מרדכי הצדיק האָט ער געזאָגט:
— דו מעגסט אין מיין טויער האַנדלען
מיט שנורעוואַדלעס און כשרער זייף,
מיט פאַסטאָ און מיט מאַנדלען. —

פאַרטראַכט זיך דאָס קינד און די מאַמע שווייגט,
דער אַוונט איז בלאַ ווי אַ תפילה —
און נאָר די פליגן אויף דער וואַנט
זשומען שטיל די מגילה.

די מלכה ושתי

י מלכה זיצט אין בלויון העמד —

דער גאלדענער אינדערפרי
שטיפט מיט א שטראל אין אירע האַר
און לייגט אים איר איבער די קני.

פארשעמט זיך די מלכה און זי זאָגט :
„אָוועק, דו עוותניק, דו !
גיי שטיף מיט מיינע דינסטן אין קיך,
נאָר די מלכה לאָז צו רו !”

נאָר דער שטראַל, ווייזט אַוים, פאַרשטייט זי נישט,
איר לשון איז אים פרעמד,
אַט רייפלט ער זיך אַרום איר האַלדן,
אַט וואַיוועט ער אין איר העמד.

„אַהי נאַ מעכע !” — זי ציטערט אויף :
ווען ס'וואַלט זיך דערוואַסט איר מאַן,
אַז זי, די מלכה, האַט געשטיפּט
מיט אַ פּראַסטן אונטערטאָן,

וואַלט ער... זי שרעקט זיך צו טראַכטן וואַס
און ווערט אַזש גרין און בלאַס :
אַ מאַן אַ שוטה און אַ שיכור דערצו
איז מסוכן אין זיין כעס.

זי גייט צום שפיגל צו. זי איז שוין.
אן אלטער גענעראל
האט ערשט זיך דערשאסן צוליב איר
אין הויף פונעם ארמענאל.

„א שיינע ריינע...“ דער עיקר, אויף היינט
איז די וועטשערע אָנגעגרייט :
יונגע ליימנאַנטס, באַלעט, מוזיק,
שאַמפּאַניער, געלעכטער, פרייד.

נאָר המן וועט זיצן אין דער היים,
זי האָט אים מסוכן פיינט,
דעם זשוליק, דעם פאַרוועני. זי פילט,
אז ער איז איר נישט קיין פריינד.

„זאָשיאָ!“ — דאָס קאַמערמידל קומט —
„דערלאַנג מיר דאָס שענסטע קלייד!“
און ושתי הערט נישט, ווי עפעס אין איר
צעכליפעט זיך שמילערהייט.

דעם מלכס סעודה

אָגט דער מלך שיכור,
די אויגן פול מיט טרערן:
„די מלכה ושתי שיינט
ווי דער ליכטיקער מאָרגנשמערן.

צוויי צעפ ביז די קני
און א לייב, וויים ווי שני,
און אויגענעס א פאַר,
כאַטש גיי אויס נאָך זיי.”

שמייכלט המן כיטרע:
„פאַטער קיניג דו מיין,
לאַז די מלכה קומען
א נאַקעטע צו גיין.

וועלן די אַלע שררות,
די הויכגעשמעלטע פאַרשווינען,
זען איר שאַנהייט
און גאַפן און שמוינען.”

זאָגט דער מלך שיכור:
„און דאַס איז מיין באַגער,
די מלכה זאַל תיבף קומען
א נאַקעטע אַהער!”

לויפן די שטאפעטן
און קומען צוריק צו גיין :
„דער מלכה ושתי
טוען ווי די ציין.“

שמייכלט המן כימרע :
„אדוני קיניג, ניין,
ס'א תירויץ פאר די בענטשליכט
די מעשה מיט די ציין.“

זאגט דער מלך שיכור :
„טא זאל מען זי ברענגען !
אז נישט וועט מען זי
אי שיסן אי הענגען.“

לויפן די שטאפעטן
און קומען באלד ווידער,
מיט קלאפנדיקע ציין
און ציטערנדיקע גלידער.

„די מלכה האט פארריגלט
אויף זיבן ריגלען די טיר
און דורך א שפארונע
באפוילן צו דיר :

דער מלך איז א שיכור
און דערצו א שומה,
ער טוט זיך בלויז בלאמירן
פאר אלע פרעמדע לויטע...“

זאגט איין שר צום צווייטן :
„ס'איז שוין צייט צו גיין,
מיין אלטע קער שוין וואַרטשען,
זי ליגט אין בעט אליין.“

א דריטער נעמט דעם זייגער
פון וועסמלאַש אַרויס.
מוען אלע אָן די צילינדערס
און שאַרן זיך שטיל אַרויס...

ושתים קלאגליד

יינט די מלכה ושתים

מיט א בימער געוויין,
וואס זי מוז אזוי יונג
פון דער וועלט אוועקגיין :

„מיין טאטע איז געוועזן
איין מעכטיקער פאן,
האט זיך מיר פארגלוסט
א שיכור פאר א מאן.

מיין טאטע האט מיך געווארנט :
ניטע, טאכטער, ניטע !
נעם בעסער פאר א מאן
דעם כראביע פון ליטע.

כ'האב אים נישט געפאלנט,
כ'האב אים נישט געהערט,
איצט מו איך ליגן
ניין איילן אין דר'ערד.

כ'האב אים נישט געפאלנט,
איצט מו איך באצאלן.
פארנעמט מיין געוויין,
איר בערג און איר טאלן !

כ'האָב געפרעגלט איינגעמאַכטם
און אָנגעפילט די סלאַיעס,
איצט מוז איך פאַרלאָזן
מיינע ליכטיקע פּאַקאַיעס.

מיינע ליכטיקע פּאַקאַיעס
מיט די מעשענע בעטן,
די סאַמעטענע קליידער
מיט די טייערע העטן.

דער מלך וועט זיך נעמען
אַ יונג, שיין ווייב
און די ווערעם וועלן עסן
מיין יונג, שיין לייב.

נימע, תליון, נימע,
קום נאָך נישט צו גיין,
לאָז מיך נאָך אַ רגע
מיט מיין ווייטאַג אליין!

לאָז מיך נאָך אַ רגע
מיטן זונפאַרגאַנג!
מיין יונג, שיין לעבן
טוט מיר זייער באַנג.

מיין יונג, שיין לעבן
און מיינע יונגע יאָר,
מיינע גילדענע רינגען
און מיינע גילדענע האָר.

נימע, תליון, נימע
מאך נאך נישט נאכט,
ביז כ'זועל נישט האבן
כאטש איין מאל געלאכט."

אזוי וויינט די מלכה ושתי
מיט א ביטער געוויין,
וואס זי מוז אזוי יונג
פון דער וועלט אוועקגיין.

די מלכה ושתי גייט צו דער תליה

עס, ציפעלע, מיט יענער גאס
וועט מען די מלכה פירן,
דער מלך האט זי נעבעך געטאן
מיט א ביטערן טויט שטראפירן."

„א מיצווה! אז דער מלך רופט,
האט זי געדארפט צו גיין!
און דו, א שטייגער, אויף איר ארט,
וואלסט אויך נישט געגאנגען — גיין?"

„געגאנגען, וואס רעדסטו, רבקה-קרין?
איך וואלט ווי א פויגל געפלויגן
און זיך נאקעט אוועקגעשטעלט
פאר אלע שררישע אויגן.

און צום מלך וואלט איך געזאגט
פעוונע די דאזיקע ווערטער:
— האסט גערופן, אט בין איך דא,
אחשורוש, מיין באשערמער.

וואלט דער מלך מיך איינגעהילט
אין זיין פורפור-מאנטל דעם רוימן
און וואלט פארשפארט צו זיין אין כעס
און הייסן דעם תליון מיך טוימן."

„פע, דבורה-קרוין, דו רעדמסט נישט שייין.
מען מאָר נישט אזוי ריידן.
אַ מיידל, וואָס רעדט אזוינע רייד,
האַב איך געהערט פונעם זיידן...“

„מאַכטס אַ וואַרע!“ — די מלכה גייט
אַנטקעגן דער שטראַף, דער האַרבער,
און איבער איר יונגן, שיינעם קאַפּ
פליט אַ יונגער שפּאַרבער.

זי גייט מיט שמילע, געמאַסטענע טריט,
נאָר אירע אויגן ריידן
שמיל און טרויעריק צו אַלע די
שניידערונגען און מיידן :

„איך גיי אויף אייביק אוועק פון הי,
אויף תמיד אוועק פון דאַנען,
נאָר אַז עץ וועט שפּילן דעם פּורים-שפּיל,
זאַלט עץ מיך צום גומן דערמאַנען!“

„מאַכטס אַ וואַרע!“ — די מלכה גייט
אַנטקעגן דער שטראַף, דער האַרבער,
און איבער איר יונגן, שיינעם קאַפּ
פליט אַ יונגער שפּאַרבער.

אסתר גרייט זיך צום מלך

סתר שמייט פארן שפיגל שלאנק
אין א בלאען סאמעמקלייד,
די פערל בלישמשען אויף איר האלדז
און זי מורמלט שמילערהייט:

„די לצים, די פורים-שפילער, זיי
זאגן, אז עך בין גרין —
אסור! טאקע נאָר עך אליין
ווייס, ווי שוין איך בין.“

ס'טונקלט, דער אלטער נוסנבוים
רוישט מיד אין פענצטער אריין:
„וואו איז דער פעטער, אסתרשי,
הא, וואו קען ער זיין?“

„דער פעטער?“ — אסתר פאררוימלט זיך —
„ער דרייט זיך אין מלכס הויף,
דארט פירן שדכנים פון איבעראל
די שענסמע בתולות צונויף.“

און עך, דו אלטער נוסנבוים,
וועל אויכעט גיין אהין.
צ'וואַר, דו אלטער נוסנבוים,
אז עך בין טאקע גרין?“

טריט. דער פעטער מרדכי גייט
מיטן שירעם אין דער האַנט,
זיין שפיציקער הויקער שאַטנט זיך
און שפּרינגט פון וואַנט צו וואַנט.

ער קראַצט דאָס בערדל און ער זאָגט:
„נו, אַסתרל, ביסט שוין גרייט?
ס'פאַסט דיר קיינע-האַרע, קינד,
דאָס בלאַע סאַמעטקלייד.

דער מלך וועט פּגרון נאָך דיר,
אויסגיין נאָך דיינע טריט,
ווי דו זעסט מיך לעבן, אַסתרשי,
און ווי עך בין אַ ייד.

נו, אַסתרל, מיטן רעכטן פּוס! ...
זיי שאַרן זיך שטיל אַרויס,
דער קליינער פעטער מיטן האַרב
און אַסתר, שלאַנק און גרויס.

מרדכי גייט אַהיים פון אסתרס חתונה

אַר טאַג. דער אַלמער ר' מרדכי גייט
פון דער חתונה אַהיים בגילופין
און לאָזט דאָס שייגעצל — דעם ווינט —
מיט באַרד און פּאות שטיפּן.

וואָס דען זשע — ער, אָן אַלמער ייד,
וועט גיין זיך מיט אים שלאָגן?
צי האָבן דען כּוח די אַלמע פּים
אַזאַ לאַכום נאַכצוואַגן?

דער עיקר איז, וואָס אסתרל איז
מיט מזל די מלכה געוואָרן
און האָט געירשנט די גילדענע קרוין
פון ושתי מיטן האָרן.

ר' מרדכי שמייכלט, ער זעט זיך אין קלויז
אַרומגערינגלט מיט יידן,
ס'בלישטשען אויגן, ציטערן בערד,
משמעות זיי זענען צופרידן.

כאַטש אסתר איז נישט זיין אייגן קינד,
נאָר זיין ווייבס אַ ווייטע קרובה,
וועט זי דעם פעטער און כל ישראל
פון דעסן טון אַ טובה.

און מרדכי הערמ, ווי ר' גאָדל זאָגט :
„הערמס, יידן, הערמס! פאַר אַ יאַרן,
ווען כ'בין, ווי מיין שטייגער, סוכות-צייט
צו „אים“ זאָל לעבן געפאַרן.

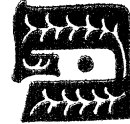
האַט „ער“ זאָל לעבן צו מיר געזאָגט :
גיי ווייס דעם אייבערשמנס מבע,
נאַר אַז ר'וויל זיינע יידעלעך מציל זיין,
איז נאַר דורך אַ נקבה.

און ר' גאָדל דערציילט... נאַר מרדכי קען
זיינע רייד נישט מער דערהערן,
אַט זענען זיי נאָענט, כאַטש ריר זיי אָן,
און אַט ווייטער נאָך פון די שטערן.

מ'טאָגט. דער אַלטער ר' מרדכי גייט
פון דער חתונה אַהיים בגילופין
און לאָזט דאָס שייגעצל — דעם ווינט —
מיט באַרד און פאות שטיפן.

וואָס דען זשע — ער, אָן אַלטער ייד,
וועט גיין זיך מיט אים שלאָגן?
צי האָבן דען כוח די אַלטע פים
אַזא לאַכום נאַכצוואַגן?

די עלעגניע פון פאסטריגתא

פאסטריגתא דער שניידעריונג

דרייט זיך אונטער די פענצמער :

„געדענקסטו, אסתרל, דו האסט געזאגט,

אז איך בין ביי דיר דער שענסמער ?

געדענקסטו, אסתרל, דו האסט געזאגט,

אז איך בין ביי דיר דער בעסמער,

פאר וואס זשע האסטו מיך אפגענארט ?

זאג, גיב לשון, אסתר !

געדענקסטו, געדענקסטו יענע נאכט,

מיר זענען געשמאנען אין טויער,

ס'האט גערעגנט און איך האב דיר

געזאגט א סוד אין אויער :

לאמיר ביידע אנטלויפן קיין ווין

און לאמיר א חופה שמעלן —

האסט דעמאלט געמראגן א סיזן קלייד

און א שנירל רויטע קרעלן.

האסטו זיך פאררוימלט און געזאגט :

נו און ער — דער פעמער —

דער פעמער וועט דאך זיין אין כעס...

איז מילא... מילא... וועט ער.

און מיר האבן געגעבן זיך די הענט
און אפגעשמועסט, וואָס גיכער,
מירצעשעם אויף שבת נאָך שבועות
וועט זיין די התונה זיכער.

איצט האָט דיך דער פעטער איבערגערעדט
און די ליגסט אין פּאַלאַץ דאַרטן
און איך האָב פּאַרשפּילט מינע יונגע יאָר
ווי אַ קאַרטאָזשניק אין קאַרטן.

כ'וואָלט איצט געלאָפּן, אסתּרל קרוין,
אַראָפּ צום טייך זיך טרענקען,
האַב איך מורא, אַז טויטערהייט
זאַל איך נאָך דיר נישט בענקען.

כ'וואָלט זיך געלאָזן, אסתּרל קרוין,
וואָגלען אויף אַלע וועגן,
האַב איך מורא, אַז איבעראַל
וועסטו מיר קומען אַנטקעגן.

און וועסטו מיר זאָגן דאָס זעלביקע :
„מיין שענסטער און מיין בעסטער“ —
פאַר וואָס זשע האָסטו מיך אַפּגענאַרט ?
זאָג, גיב לשון, אסתּר !”

אסתר המלכה קען נישט שלאפן

ער קיניג שלאפט, נאָר די קיניגין
קען נישט אַנטשלאָפֿן ווערן ;
זי קוקט צו די שאַמנס אויף דער וואַנט,
די אויגן פול מיט טרערן.

זי טראַכט פון פאַסטריגתא אַצינד,
דעם שניידער-געזעלן, דעם בלייכן,
וואָס האָט זי אויף אַן אמת ליב
און קען צו איר נישט גרייכן.

אַט ליגט דער לעצטער בריוו פון אים —
זי שרעקט זיך אים צו נעמען —
ער שרייבט מיט טרערן און נישט מיט טינט,
אַז ער וועט דאָס לעבן זיך נעמען.

און כאַטש זי ווייסט, אַז שוין הונדערט מאָל
האַט ער איר דאָס זעלבע געשריבן,
איז גאַרנישט געשען, געלויבט צו גאָט,
און ער איז לעבן געבליבן.

נאָר דאָס וואָס ער וואַגלט הפקר אַרום
און קען זיך קיין אָרט נישט געפינען,
מאַכט זי טרויעריק — אוי, גאַטעניו, גאָט —
זי וועט נאָך אַראָפּ פון זינען.

אַט שמיים ער, ווי לעבעדיק, פאַר איר
מיט די הינמיש-געטרייע אויגן
און זינגט איר צום טויזנטסטן מאל דאָס ליד
פון דער פּאָווע וואָס איז געפּלויגן.

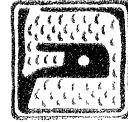
זי וויינט, נאָר וואָס העלפט דאָס געוויין,
וואָס העלפּן די אלע יסורים?
זי איז די מלכה און נאָר דורך איר
וועט קומען דער נס פון פורים.

בעט זי זיך: פאַסטריגתא, פאַרשווינד!
טראַג זיך אָפּ פון דאַנען, געטרייער!
אמת, דיין נאָדל פינקלט ווי גאָלד,
נאָר די קרוין, זי ציט ווי פייער."

און אסתר זעט ווי פאַסטריגתא גייט,
דעם קאַפּ אַראָפּגעבויגן,
און זינגט פאַר זיך אַליין דאָס ליד
פון דער פּאָווע וואָס איז געפּלויגן.

און מאַרגן וועט זי באַקומען אַ בריוו
(זי וועט נישט וויסן דורך וועמען)
און ער וועט זי סטראַשען ווידער אַ מאל,
אַז ער וועט דאָס לעבן זיך נעמען.

פאסטריגתא חלומט

אסטריגתא שמייכלט אין שלאף,
ער זעט ווי אסתערל גייט,
אזוי ווי זי איז געגאנגען א מאל,
אין א פשוט סיצן קלייד.

זי גייט א שמילע, א בארוועסע,
און שמייכלט אים פרום אנטקעגן
און ס'שמעקט איר יונגער, שלאנקער גוף
מיט גראז און מאיאוווע רעגן.

זי בייגט זיך איבער אים און זאגט:
„זיי מיר מוחל, געטרייער!
די ליבע איז פארט נישט קיין קלייניקייט,
זי ברענט ווי א העליש פייער.“

און ער — ער שמייכלט גליקלעך און שמיל:
„גוט וואס דו ביסט געקומען —
איך האב פאר בענקעניש און צער
זיך שיר נישט דאס לעבן גענומען.“

קום, לאמיר שוין איצט אנטלויפן קיין ווין
און לאמיר א חופה שמעלן —
איך וועל ווערן א מיינסטער דארט
מיט דריי אייגענע געזעלן.

און דו וועסט גיין אין סאמעט און זייד
און וועסט בלויז קאכן און באקן
און איך אליין וועל פארווייגן דאס קינד
און אליין דאס האלץ צעהאקן."

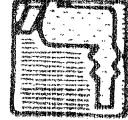
אַט זיצן זיי ביידע אויפן פערד,
וואָס פאַרמעסט זיך מיט די ווינטן,
אסתר האלט די לייצעס אין האנט
און פאסטריגתא זיצט פון הינטן.

האַפּ! האַפּ! האַפּ! „אוי, אסתר, איך פאל" —
נאָר אסתר טוט נישט דערהערן —
מראַך! אַט ליגט ער אויף דער ערד,
צעבלומיקט די נאָז און דעם שטערן.

ער הייבט זיך אויף, ער סאפעט, ער לויפט,
ער וועט זי נאך אפשר דעריאָגן,
נאָר אסתר פארשווינדט אין יענער זייט,
וואו דער מאַג הייבט אָן צו מאַגן.

קרעכצט פאסטריגתא מיף אין שלאָף:
„כ'האַב זי ווידער אָנגעוווירן,
די גילדענע פאווע האַט ווידער אַ מאַל
אַ גילדענע פּעדער פּאַרלוירן."

מרדכי הצדיק דער שתדלן

מרדכי איז מיד. נאָר רק מען קומט :

„ר' מרדכי, טוטס אַ טובה !
די מלכה אסתר, זאל זיין געזונט,
איז דאָך עפעס ענקערס אַ קרוכה.

די מלכה אסתר, זאל זיין געזונט,
זי קען ביים מלך פועלן,
ער זאל מבטל מאַכן דעם גזר,
וואָס ר'האַט אַליין באַפוילן.“

ר' מרדכי קרעכצט. אַט שטייען פאַר אים
אין די טויזנטער קרעמערס יידן,
זיי זיפצען : „אַך, מי גאַטעניו,
מען טרייבט אונדז פון די ירידן.“

וואָס דאַרף מען מער ? דער אַלטער רב
האַט ערשט מיט אים איינגעטענהט :
ס'שימט זיך גזרות אויף כל ישראל
און מען ווייסט נישט אפילו פון וואַנעט.

אין מרחץ שמועסט מען יאַקבי אַז ער,
ווי הייסט ער דאַרט, המן הרשע...
נאָר אַז די מלכה אסתר, זאל זיין געזונט,
וועט וועלן — וועט זיין נישקשה.

ר' מרדכי שמייכלט : די שונאי-ישראל
זיי זענען מיר וואָזשנע חמורים —
דעם כוח וואָס אסתר פארמאָגט אין העמד
פארמאָגן נישט טויזנט גבורים.

ער שמעלט דעם זייגער. מירצעשעם אין דער פרי,
אַז גאָט וועט שענקען דאָס לעבן,
וועט ער גיין צו איר דורך דער הינטערטיר
און וועט איר אָן עצה געבן.

און אסתר — אַ לעבן אויף איר קאָפּ —
זי וועט שוין ביים מלך פועלן,
ער זאָל מבטל מאַכן דעם גזר,
וואָס ר'האַט אליין באַפוילן.

ר' מרדכי שלעפט די שטיוול אַראָפּ
און טוט זיך אַ רגע פאַרקלערן
און הערט זיך איין, ווי ס'בילן די הינט
אַרויף צו די האַרבעטיקע שטערן.

די מלכה קומט צום מלך

ז דער מלך שלאָפּט,
שלאָפּט ער דאָך נישט אליין,
ס'קומט די מלכה אסתר
אין העמד צו אים צו גיין.

זי קריכט צו אים אַרונטער
אונטער דעם איבערבקעט,
קיצלט אים אונטער דער פּאַכווע
און חנדלט זיך און רעדט:

„צי איז דאָס, אַ מלך, אַ תּכּלית,
צי האָט עס, אַ מלך, אַ טעם,
אַז המן, אַט דער רשע,
איז דער גאַנצער יא-טעבי-דאָס?”

אויב כ'האַב, אַ פּאַטער קיניג,
ביי דיר געפונען חן,
טו זשע מיר די טובה! —
דו ווייסט שוין, וואָס איך מיינ'...”

פאַרכליסנעט זיך דער מלך:
„אַסתרל, הער שוין אויף!
אַט דער רשע המן
וועט האַבן אַ וויסמן סוף.

ער זועט ביי מיר שוין הענגען
אין א שיינעם אינדערפרי,
מאָ הער שוין אויף צו קיצלען,
אסתרל! כי, כי, כי..."

אין דרויסן איז א רעגן,
אין דרויסן איז א ווינט,
דער ווינט זאל האַבן שכל,
וואַלט ער אוועק געשווינד

און אַנגעזאָגט די בשורה
דעם פעטער אין דער היים —
דער פעטער האָט אַ הויקער
און אַן אַפגעברענטע ברעם.

בייגט זיך צו איר דער מלך:
"אסתרל, איך באַגער..."
טוליעט זי זיך נענטער:
"פאַמער קיניג, איך הער..."

און ער האַלדזט זי און ער קושט זי
ביזקל אַ זייגער צוויי
און זי ווערט אַנטשלאַפן טרויעריק

ויהי... ויהי בימי...

פאסטריגתא שיקט א גרום מיט די פייגל

ליטס, פייגעלעך, פליטס, געטרייע,
אויף דער מלכה אסתרס דאך,
און זינגטס אזוי לאנג, געטרייע,
ביז זי וועט ווערן וואך.

דערציילט, אז איר האָט מיך באַגעגנט
וואַגלען אין מיטן וועג —
א רעפּטל ברויט אין דער טאַרבע —
דאָס איז מיין גאַנצער פאַרמעג.

און פרעגט זי, דערציילט איר, געטרייע,
וואָס כ'האַב צו אייך געזאָגט,
צו אייך און צו אַלע ווינטן,
אז ווען איך וואָלט פאַרמאָגט

צום רעפּטל ברויט אין דער טאַרבע
און צו דער נאָדל אין לאַץ
די שיינע אסתר המלכה —
הער איך די וועלט ווי די קאָץ.

נאָר ווי האָט געזאָגט פאַנפּתא,
מיין אַלמער מיינסטער, אַ מאַל —
א מענטש וואָס בענקט איז שטאַרקער
פון אייזן און פון שטאַל.

גערעכט איז טאקע דער מיינסטער,
ס'איז פערל זיין יעדעס וואָרט,
די בענקשאַפט האָט מיך פארטריבן
און טרייבט מיך פון אָרט צו אָרט.

פליטס, פייגעלעך, פליטס, געטרייע,
צו דער מלכה אמתרם דאָך
און זינגטס אזוי לאַנג, געטרייע,
ביז זי וועט ווערן וואַך.

און טאַמער זעט איר, געטרייע,
די מלכה לאָזט פאלן אַ טרער,
כאַפטס די טרער אויף די פליגל
און ברענגט זי צו מיר אַהער.

אַ טרער פון אַ ווייטער געליכטער
איז אויך אַ שטיקל פאַרמעג,
זי מאַכט אי גרינגער אי שווערער
דאַס איינזאַמע וואַגלען אין וועג.

המן מעלעפאָנירט צו ויזתא
אין דער רעדאקציע

אלא, ויזתא, דער טאמעשי רעדט
— קרייץ-הימל-דאָנער־וועטער! —
איך האָב אַ נייעסל, מיין קינד,
פאר דייע, „נאָרישע בלעטער“.

דער מלך, זאל לעבן, איז פאר נאכט
אין מאַרק אויף יאָגד געגאָנגען
און, ווי זיין שטייגער, פליגן געכאַפט
און גראָד די צענטע געפאָנגען.

איז צווישן די יידישע יאָטקעס אַפיר
אַ צעשויבערטער יינגערמאַן
מיט אַ קניפיקל אין דער האַנט
און אַ געשריי געטאָן! „דו מיראַן,

גיב מיר תיכף מיין אמתרל אַפ,
אַז נישט זאָג גיך אַפ ווידוי!
אַ מלך ביסטו? אַ שאַרלאַטאַן!
אַ ממזר בן הנידה!“

איצט ליגט דער מלך אין שפיטאַל
און דער חברהמאַן אין קייטן;
פאַרשטייט אַליין, ויזתא, מיין זון —
מען דאַרף די ידיעה פאַרשפּרייטן,

אז דאס האבן זשידעם אָנגעשמעלט,
צו נעמען דעם מלך ס'לעבן —
און אז דער מלך וועט קומען צו זיך,
וועל איך אים אָן עצה געבן :

אדוני מלך, מיין קלוגער האר,
מען דארף די יידן אויסקוילן.
זיי זענען דאָך אלע געקומען אַהער
פון לימע און פון פוילן.

און דו וועסט זען, ויזתא, מיין זון,
אז פאר אלע מיינע יסורים
וועלן די זשידעם היינטיקס יאר
האבן אַ וויסמן פורים."

שמייכלט ויזתא : „יעס, פאפא,
דו קענסט דיך אויף מיר פארלאָזן,
די זשידעס וועלן שוין שפּרינגען ביי מיר
אזוי ווי דערשראָקענע האָזן."

און ער זעצט זיך ביים שרייבטיש אַוועק
און לאַכט צו זיך און רעדט
און ס'שמייכלט פון דער וואַנט אַראָפּ
דעם מלכס קלוגער פאַרטרעט.

דער מיינסטער פאָנפּתא האַלט
אָן הספּד אויף פּאַסטריגתא

כאַפּטע שניידערס זיצן אין שענק,
פון דער חברה „נאַדל און שער“,
שטייט אויף דער אַלמער פּאַנפּתא
און ווישט אָפּ פּונעם אויג אַ טרער :

„איך האָב דעם שניידער-געזעלן
פּאַסטריגתא גוט געקענט —
ער האָט געהאַט אַ האַרץ אַ גאַלדנעם
און צוויי גאַלדענע הענט.

ביי אים איז די נאַדל געפּלויגן
שנעלער נאָך פּונעם ווינט,
האַב איך אים גערעדט אַ שידוך
מיט טאַקע מיין אייגן קינד.

אָן עלמער מיידל אַפּילו
מיין חנה-דבורה — איר ווייסט —
נאָר אַ שמילע טויב, אַ געטרייע,
מיין אויג אין קאַפּ, מיין טרייסט.

האַט ער מיר געענטפּערט : מיינסטער,
ס'זענען אומזיסט די רייד,
כ'וועל נעמען די מלכה אַסתר
אזוי ווי זי שטייט און גייט.

און כ'וועל מיט איר אנטלויפן
און שמעלן א חופה אין ווין —
זע איך דאך, אז דער בחור
איז כפירוש אראפ פונעם זין.

גיי ריכט זיך, אז ער וועט באפאלן
דעם מלך אין מיטן מארק
מיטן קניפיקל — מיין מתנה —
און וועט אים סקאליטשען דעם קארק.

נאך, אז מען איז מורד במלכות,
— ווייסט איר דאך אלע אליין —
מוז מען געקאוועט אין קייטן
דעם גאנג צו דער תליה גיין.

נו, איז ער טאקע געגאנגען
און האט געזונגען דאס ליד
פון אסתר המלכה, דער שיינער,
און דער גילדענער פאווע, וואס פליט.

דעם ארעמען שניידער-יינגל
איז נישט געווען קיין גליק באשערט,
טא לאמיר אים ווינטשן, מיינסטערס,
אז ס'זאל אים כאטש גרינג זיין די ערד."

אזוי מענהט דער אלטער פאנפתא
צו דער חברה „נאדל און שער"
און ווישט אפ פון די אלטע אויגן
מיטן ארכל די צווייטע טרער.

דער מלך אחשוורוש נאָכן אַמענטאַט

ער מלך שטייט אין די גאַטקעם
ביים אַפענעם פענצמער און טראַכט :
אזוי פיל ליכטיקע שמערן
פאַרמאָגט די זומערנאַכט.

ער אַמעמט טיף : ס'אָ מחיה
צו לעבן אויף דער ערד,
צו טרינקען וויין און צו הורן
און פאַכען מיט דער שווערד.

אוי, וואָס וואָלט געווען, אַ שטייגער,
ווען דער משוגענער יונגערמאַן
וואָלט אים אויף טויט דערהרגעט
— וואָס וואָלט געוועזן דאָן ?

ער וואָלט אַצינד געלעגן
ניין איילן טיף אין דר'ערד
און וואָלט נישט געזען די שמערן
און די פייגל נישט געהערט.

זיין אסתר וואָלט אפשר געגאַנגען
אַ יאָר אין טרויער געהילט.
און אפשר נישט ? — אפשר תיכף
מיט אַ צווייטן אַ ליבע געשפילט.

צו אים וואָלט געקומען בלויז ושתי :
„ס'קאָצל קומט, מיין מאַן!
וואָס מאַכט עפעס מיין קאַנאַריקל
און ווער שפּילט אויף מיין פּאַרטעפּיאַן?“

ער שוידערט. גערעכט איז המון,
מען דאַרף טאַקע מאַכן אַן עק.
מאַרגן נאָך, ניין — טאַקע תּיכף
שיקט ער די בריוו אַוועק.

און זאָלן נישט מיינען די זשידעס,
אַז ס'איז זיי אַ פּורים-שפּיל —
ער פּאַרמאַכט פּאַמעלעך דאָס פענצמער :
די לופט ווערט פּייכט און קיל.

ער זעצט זיך אַוועק ביים שרייבטיש
און אַטעמט שווער און טיף,
ער שפּייט אַריין אין טינטער
און חתמעט אונטער די בריוו.

מרדכי קומט צו אסתר המלכה

סתר המלכה זיצט פאר נאכט
און לאמעט דעם מלכס העמד :
וואס איז זי געווען, מישטיינס געזאגט ?
א יתומה אין דער פרעמד.

האט זיך די מאמע פאר איר געמיט
און דער פעטער האט זי געבראכט
צום מלך טיפש און האט זי
פאר דער גלאוונער מלכה געמאכט.

איצט האט זי דא פון כל הגומס,
זי באדט זיך אין מילעך און וויין —
און דער מלך איז גינציק צו איר,
וואס גינציקער קען נישט זיין.

— פוק, פוק! — דער פעטער מרדכי קלאפט
און עפנט פאמעלעך די מיר :
„אסתרל, גוט וואס דו ביזס אליין,
כ'האב עפעס נייעס פאר דיר.“

פרעגט זי : „אפשר דעם פעטערשי
דערלאנגען א גלעזל מיי ?
אין דרויסן זאווערוכעט היינט
א רעגן מיט א שניי.“

„מילא!“ — דער פעטער מרדכי זיפצט —
„אוי, אסתרל, ס'איז נישט גוט:
דעם פארצנטן אדר, פורים-צייט,
וועט זיך גיסן יידיש בלוט.“

אסתר שווייגט. זי ווייסט אליין,
אז דער מלך איז אין כעס,
זינט פאסטריגתא, דער שניידעריונג,
איז אים כאפאלן אין גאס.

און המן רוימט אים כסדר איין
— זשיד און זשיד און זשיד —
א סימן: פאסטריגתא אליין
איז אויך געווען א ייד.

זאגט מרדכי שמיל: „זע, אסתרשי קרוין,
גרייט בעסער דעם תענית און,
כ'האב מיטן שטן אפגערעדט,
ער וועט דאס זייניקע מאן.“

ער רוימט איר שמיל אין אויער א סוד:
„וועסט, אסתרל, זען, צי ניין,
מיר וועלן נאך, מיטן אייבערשטנס הילף,
דעם פורים א מענצל גיין.“

אסתר פיבערט. פון אירע הענט
גליטשט זיך ארויס דאס העמד,
זי פילט זיך איצטער ווידער א מאל
א יתומה אין דער פרעמד.

המן הרשע קען נישט שלאָפן

אַס שלאָפסטו נישט, המן, אַ קלאַג צו דיר? "
„איך קען נישט שלאָפן, ניין!
קוים ווער איך אַנטדרימלט, קומט מרדכי, דער זשיד,
אין חלום צו מיר צו גיין.

ער שטעלט מיר אַרויס אַ לאַנגע צונג :
— נו המן טאַטעלע — וואָס ?
דראַפעסט זיך אויף די גלייכע ווענט
און בלייבסט מיט אַ לאַנגער נאַז.

און ער זאָגט אַ שפּרוך — כאַל, כאַל, כאַל, כאַל —
און גיסט זיך אָן פון דער פּלאַש
אַ קעלישיק בראַנפן און פאַרבויסט
מיט אַ הייסן המן-טאַש.

— פאַר דיין מפּלה, המנשי קרוין,
צי דו ווילסט יא, צי ניט —
און ער פאַנפעט אונטער דער קרומער נאַז
אַ ליד פונעם „פינטעלע ייד“.

שריי איך : אַרויס פון מיין חלום, זשיד!
זאָגט ער מיר : כ'האַב איך אין דר'ערד!
ווער וועמען האָט עס אַרומגעפירט
אין מאַרק אויפן מלכס פּערד ?

„אוי, המן מיין מאן, א קלאג צו דיר,
ביזט דאך גאר א וואזשנע כלאָפּ,
אבי האַסט מיין מאַטן צוגעזאָגט,
אז דן האַסט א מיניסטער-קאַפּ.“

אז ס'קען א קליינער, פאַרכאַטער זשיד
דיך פירן אזוי ביי דער נאַז —
מעגסטו שוין קייען, המן מיין מאן,
פאַלאַווע, שמרוי און גראַז.“

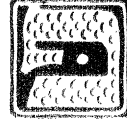
„אוי, זרש מיין ווייב, הער אויף, הער אויף,
שמעל אָפּ דיינע ניין מאַס רייד!
וואָס קאָן איך מאַן, אז די מלכה גייט
אין ספּאַדיק און נישט אין קלייד?“

„טאָ שאַרט מען זיך צו דער מלכה צו,
המן, דו נאַרישער כלאָפּ,
מען מאַכט איר הַנדעלעך, ביז מען פאַרדרייט
דער נאַרישער מלכה דעם קאַפּ.“

„ביסטו מאַקע גערעכט, אוי, זרש מיין ווייב,
כ'בין מאַקע א לעקיש-בער,
אַט דאָס מיט דער מלכה איז א פּלאַן —
דערלאַנג מיר די הויזן אַהער!“

און המן שמייכלט : „וואַרט, מרדכי, דו זשיד,
ס'וועט נאָך זיין צו דיר א קלאַג!“
און מיט טויזנט שפּערלען אין עפּלסאַד
צעזינגט זיך א יונגער טאַג.

המן דרייט זיך אין מלכס הויף

עמרע, דעם מלכס אלטער סטרוזש,
קערט דאס מיסס צונויף —
זעט ער ווי המן הרשע גייט
ארום אין מלכס הויף.

קראצט דער סטרוזש די פאטילניצע:
פאן האמאן איז אויפגעבראכט —
די צייכנס אונטער די אויגן, מען זעט,
מינאסטאס נישט געשלאפן די נאכט.

נעמט דער אלטער ס'היטל אראפ:
„א גוט מארגן דעם האר!
מיר האבן דא נעכטן א ביסל געהאט
עגמת-נפש און צער.

מיצי, דער מלכהס קעצל, איר ווייסט,
האט, מיר נישט דיר נישט, קראפירט.
איז וויי, וואס די מלכה האט געוויינט
און וואס זי האט פארפירט.”

דרייט המן די שווארצע וואנצעס ביז:
„טראג זיך אפ פון דאנען, פערד!“
און ער שפרייזט איבערן הויף ארום
און קלינגט מיט שפארן און שווערד.

און המן זעט, ווי די מלכה אליין
עפנט דאס פענצטער אויף
און גיסט דאס זילבערנע נאכטגעשיר
ארעפ אין מיטן הויף.

זאגט המן הויך: „דער מלכה א דאנק
פאר אַט דעם וואַזשנעם לויך!“
און שמיל צו זיך: „די זשידווקע שלאָפּט
אפילו אין דער קרוין.“

אסתר שטייט צעטומלט, פאַרווירט,
מיטן נאכטגעשיר אין דער האַנט:
„א גוט מאַרגן צו המן, דעם האַר,
און זאַל אים זיין באַקאַנט,

אַז מירצעשעם שאַכיים-צונאַכטם
מאָך איך אַ מאַסקנבאַל
און ער איז אויך פאַרבעטן דאָרט —
ס'זעט זיין אין גרויסן זאַל.“

און אסתר מאַכט דאָס פענצטער צו
און המן שטייט און לאַכט:
„פאַ, דו שיינע עסטעראַ, פאַ —
ביז שבת אויף דער נאַכט...“

**פאָנפּתא מיט זיינע געזעלן
נייען פאר המן אַ מונדיר**

ער אלטער מיינסטער פאָנפּתא
שטייט מיטן קריידל אין האַנט:
מ'עט שניידן די אַרבל סקאַסנע,
אַז נישט וועט פעלן געוואַנט.

און צו די געזעלן זאָגט ער:
„נו, חברה, טומס ענק אַ ריר!
אויף מאַרגן מוז פאַרטיק ווערן
המנס נייער מונדיר.“

בלישטשען די נאַדלען און זינגען
— ס'איז צוויי אַ זייגער ביי נאַכט —
פאַרטראַכט זיך דער אלטער מיינסטער
און אַט פון וואָס ער טראַכט:

די מלכה אסתר, זאָל לעבן,
מאַכט מאַרגן אַ מאַסקנבאַל
און המן איז אויך פאַרבּעמ
— צי קען נישט טראַסקען די גאַל?

דער דאָזיקער רשע, המן,
וואָס שיט מיט גזרות און שיט —
ס'מוז דאָך אַפּילו אַרן
אַ משומד, נישט נאָר אַ ייד.

צעזינגט זיך לאזער דער לאנגער :
„אזוי איז די מעשה געווען —
א שניידעריונג האט אין שפיגל
די מלכה אסתר דערזען.

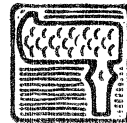
האט ער געזאגט צו דער מלכה :
— קום לאמיר אנטלויפן קיין ווין
און לאמיר פארזעצן דעם דלות
און קויפן א זינגער-מאשין.“

זיפצט דער מיינסטער : „די חברה
האבן א לידל פארפאסט
אויף דעם ארעמען פאסטריגתא,
ווי פאר שניידעריונגען פאסט.“

פליען און בלישטשען די נאָדלען
— ס'איז שוין א זייגער פיר —
און מאַרגן מוז פארטיק ווערן
המנם נייער מונדיר.

אין דרויסן דאָס לערן-יינגל
צעפאָכעט דאָס פרעסל אין הויף,
פליען די פונקען און גליען
און בריען די נאכט אין איר לויף.

מרדכי הצדיק ווארט אויפן שטן

ער אלטער ר' מרדכי זיצט פאר נאכט
ביי זיך אין אלקער און ווארט:
צי האט נישט דער שטן, ימח שמם,
אים הלילה אפגענארט ?

ר' מרדכי (ס'בלייבט דערווייל א סוד)
האט מיטן שטן אפגערעדט,
ער וויל אים ווייזן, ווי אזוי מען דארף
א שטופ טאן המן צום בעט,

ווי זי, די מלכה, זאל זיין געזונט,
וועט ליגן ניבעטא קראנק
(ר' מרדכי איז נתפעל פון זיך
פאר אט דעם וואזשנעם געדאנק).

אז דער מלך וועט דאס דערזען,
וועט ער ווערן מלא כעס
און וועט א געשריי טאן אויפן קול:
„האמאן, וואס איז דאס ?

משעפעסט זיך צו דער מלכה גאר ? !
טא ליג זשע טיף אין דר'ערד !
און צו מרדכי הצדיק געווענדט:
„דאס איז דאך אונגעהערט.“

און המן (מרדכי איז זיכער אין דעם)
וועט שוין האַבן אַ וויסמאָן סוף —
ער פאַרמאָכט די אויגן און זעט בחוש,
ווי מען הענגט דעם רשע אויף.

און ער זעט בחוש, ווי דער אַלטער רב
קריכט אויף די גלייכע וועגט:
„גראַגערטס, יידן, שטאַרקער, געוואַלט!
דער רשע איז געוואָרן פאַרלענדט!“

נאָר ער — ר' מרדכי — וועט געלאַסן און שטיל
אַ זאָג טאָן: „דעם אייבערשטנס נם,
ווי ער האָט דאָס רעדל איבערגעדרייט
כמעט אין איין מעת-לעת.“

נאָר וווּ איז דער שטן, ימח שמם?
ר' מרדכי זיצט און וואַרט
און אפשר האָט דער לאַכום — האַ —
אים ווידער אָפגענאַרט?

ער האָט בפירוש (ס'בלייבט אַ סוד)
מיטן שטן אָפגערעדט,
כדי אים צו ווייזן, ווי אזוי מען דאַרף
אַ שטופ טאָן המן צום בעט.

דער מיינסטער פאָנפּתא גרייט זיך
צום תענית

ער אַלמער מיינסטער פאָנפּתא
זיצט ביי דער ניימאַשין
און טרויעריק-שווערע מחשבות
קומען אים אויפן זין.

דער אַלמער רב ר' גדליה
האַט היינט אין שול געליינט
דעם כתב פון דער מלכה אסתר
און האָט זיך דאַכיי צעוויינט.

„יידן“ — אזוי שרייבט די מלכה —
„איך בין איצט גוזר אויף אייך,
אז עין זאַלט אַלע פאַסטן,
סיי אַרעם און סיי רייך.“

אין דעם זכות וועט המן הרשע
ליגן טיף אין דר'ערד
און וועט פאַרשפּאַרן צו שניידן
ביי פרומע יידן די בערד.

אין דעם זכות וועלן יידן עסן
המן-טאַשן מיט מאַן
און אונדזערע פורים-שפּילער
וועלן האָבן וואָס צו טאַן.“

זיפצט דער אלטער מיינסטער :
גיי מענה אבער מיט זיי,
זיי האבן באהאלטן די נאָדלען
און געוואָרפן דאָס געניי :

„מיר וועלן נישט פאסטן, מיינסטער.
ניין! און צען מאָל ניין!
און מאָמער קומען די רוצחים —
וועלן מיר ברעכן אַ ביין.“

דער אלטער מיינסטער פאַנפּתא
זיצט ביי דער ניימאַשין
און טרויעריק-שווערע מחשבות
קומען אים אויפן זין :

זיין פּלוניתמע שרה-גיטל
איז שוין זינט יאָרן שוים,
און זיין מאָכטער חנה-דבורה
פאַרזיצט אַן אלטע מויד.

און זיי, די שניידעריונגען,
האַבן נאַרישקייטן אין זין —
צעוויינט זיך דער אלטער מיינסטער
איבער דער ניימאַשין.

די מלכה אסתר פאסט

סתר המלכה איז בלייך און מיד
און ציטערט ווי אין פיבער:
געלויבט צו גאט, נאך דריטהאלבן שעה,
און דער תענית איז אריבער.

דער מלך האט זי היינט געפרעגט:
„וואס איז דיר, אסתרל? זאג!
דו גייסט ארום פארמאטערט און בלייך,
און ס'איז דווקא א שיינער מאג.“

איז גיי דערצייל דעם מלך, דעם נאר:
— אדוני מלך, דו ווייסט?
ס'איז אסתר-תענית און איך פאסט,
ווייל דער פעטער מרדכי הייסט. —

הלוואי זאל עס זיין צום גוטן, הלוואי
זאל עס אויסגיין צו המנס קאפ!
ווי ער מאכט איר חנדלעך, דער הולטיי,
דער שארלאטאן, דער זשלאב.

„מלכה, זי שיינען אזוי ווי די זון,
אזוי ווי דער מאגד און די שמערן“ —
און יעדעס ווארט איז כיטרע און פאלש,
און זי מוז דאס אלץ אויסהערן.

ווייל ס'ווייל דער פעטער אזוי, ער זאגט :
„לאז אים נאָר בילן, מיין קינד —
אַ יעדעס וואָרט פון אַזאַ רשע ווי ער
איז מער נישט ווי שפּריי אויף ווינט.

דער עיקר : אין דער מגילה שטייט
(אזוי זאגט ער שטילערהייט),
אַז המן הרשע וועט נאָך זיין
אַ חוק פאַר קינד און קייט.

אזוי זאגט דער פעטער מרדכי צו איר
— און דער פעטער מרדכי ווייסט —
און די מלכה טוט אַלצדינג,
ווי דער פעטער מרדכי הייסט.

אַט האָט זי פאַראַטן דעם שניידערינג,
ווייל דער פעטער האָט געוואָלט,
און פאַסטריגתא איז דאָך געווען
אַ שניידער-יינגל אַ גאַלד.

אַט פאַסט זי היינט פון גאַנץ קאַיאָר,
ווייל דער פעטער מרדכי הייסט —
דער פעטער איז אַ חכם אַ ייד
און דער פעטער מרדכי ווייסט.

המן גרייט זיך צום באל

מן שפאנט ארום נערוועז:
ס'איז שוין באלד זייגער אכט
און ס'האט דער שניידערק, דער זשיד,
דעם מונדיר נישט אפגעבראכט.

זאגט זרש: „נימע, המנשי קרוין,
זיי נישט אזוי צעשמרייט —
די סעודה פאנגט אן זייגער צען,
וועסט נאך קומען צו דער צייט.

דער עיקר איז — באטראכט זיך גוט,
ווער און וואס און ווען —
די מלכה, זאגן די ווייבער אין מארק,
איז א פייער, א ברען.

זיי זאגן אפילו, אז זי האט
א יעדן פרייטאג ביי נאכט
מיטן שמן א ראנדעוון
און ס'איז נישט אויסגעטראכט.

וואס דארפסטו מער, אט איך אליין
האב דיך אין הלום געזען:
אט ביסטו געשמאנען נעבן איר בעט
און אט — ביסטו נישט געווען.

פרעג איך ביים גורל-ווארפער באשייד,
זיפצט ער שמיל און זאגט :
ס'זיצט אן אלמנה אויפן שטיין,
זי יאמערט און זי קלאגט.

בעט איך אים : פאטערל, זאג, דערצייל,
באשייד מיר, וואס דאס באטייט !
ברומט ער : ווארט נאך צו א וויל,
ס'איז נאך נישט געקומען די צייט.

המן שפאנט ארום נערוועז :
„אוי, זרש מיין ווייב, שווייג שמיל !
נאָר רק דו גייסט מיר נאָך פוסטריט
און מאַלסט אזוי ווי אַ מיל.

און דאָ איז היינט דער מאַסקנבאַל
און די מלכה זיצט און ווארט —
צו דעם דאָזיקן טאָג, דעם יום הדין,
האַב איך פון לאַנג געגאַרט.

מען קלינגט. גיי עפן, מיין ווייב, די מיר,
ס'איז דער שניידער מן המתים...
און המן הערט, ווי פאַנפּתא זאָגט :
„קימע די האַנט, מאַדאַם !”

דער מלך איז אין כעס

ער מלך שנייצט כסדר די נאָז

— א סימן, אז ער איז בייז —

און ער טענהט צו זיך אליין:

„גיי זיי א חכם און ווייס,

אז המן, מיין ערשטער מיניסטער, איז

איין אויסווארף דער נאָטור, —

ס'האָט ער געמיינט, אז אסתרשי

איז טאָקע זיינס א הור?״

א שטיקל גליק, וואָס מרדכי דער ייד

איז געקומען היינט ביי טאָג,

פארשטויבט, פארסאָפעט און פארשוויצט

און צו אים געטאָן א זאָג:

„פאָטער קיניג, זע, האַלט אן אויב

אויף המנען היינט ביי נאָכט —

ער איז נישט אזא צדיק אין פעלין,

ווי ס'האָט זיך דיר געדאָכט.

און ער האָט געזען — ער זאָל אזוי זען

משיח אויפן ווייסן פערד —

ווי המן פאלט אויף אסתרלם בעט

און ר'האָט אסתרלם קוויטש געהערט.״

דער מלך שנייצט כסדר די נאָז
— אַ סימן, אַז ער איז בייז —
און ער מענהט צו זיך אליין
„גיי זיי אַ חכם און ווייס“...

און ער דערמאָנט זיך יענע נאַכט,
ווען אסתר אין בלויון העמד
איז געקומען צו אים צו גיין
ווי אַ חלום פון דער פרעמד.

און אַז ער האָט איר צוגעזאָגט :
„אסתרל, כּי, כּי, כּי —
המן וועט שוין הענגען ביי מיר
אין אַ שיינעם אינדערפרי.“

און אסתרל האָט געשמייכלט זים
און איז אים געווען אַ ווייב —
ער פילט נאָך דעם ריח פון אירע האַר
און דעם טעם פון איר הייסן לייב.

דער מלך פאַרלייגט די הענט אויפן בויך
— אַ סימן, אַז ער טראַכט :
צי זאל מען הענגען המן ביי טאָג,
צי אפשר גאָר ביי נאַכט ?

מען פירט המן צו דער תליה

עעפנט די פענצטער,

צעפראלמ די מירן,
מען טוט המן הרשע
איבער די גאסן פירן.

מען טוט אים פירן,
מען טוט אים ברענגען
אויפן מארק צו דער תליה,
דארט וועט מען אים הענגען.

„תליון, תליון,
ווייסט דאך, ווער איך בין —
לאז מיך כאמש געזעגענען
מיט מיינע זין!“

„דיינע זין, דיינע זין
וועט מען צו דיר ברענגען
און מען וועט זיי מיט דיר
אין איינעם אויפהענגען.“

„תליון, תליון,
וויי צו מיינע יארן —
איך, וואס בין כסדר
אין א פיאקער געפארן.“

מוז זיך שלעפן צו פום
און אָט די קייטן טראַגן,
פאַר וואָס און פאַר ווען —
אפשר קענסטו מיר זאָגן ?

ניין, דו קענסט מיר נישט זאָגן,
אומזיסט דאָס פרעגן,
איך זע שוין די תליה,
זי טאַנצט מיר אַנטקעגן.

איך זע שוין די תליה
און הער שוין די ראָבן,
אויפן אַלמן צוויינטער
זאַלט עין מיך באַגראַבן.

נאָר פאַרשטאַפּט מיר די אויערן
— איך טו אייך באַשווערן —
אז איך זאַל פאַרשפּאַרן
דעם גראַנער צו הערן."

אַזוי מענהט דער רשע,
בשעת ער גייט —
און ס'לאַכן און שפּעמן
קינד און קייט.

דער מיינסטער פאָנפּתא
פראָוועט די סעודה

ער אַלמער מיינסטער פאָנפּתא
ווישט אָפּ מיטן טיכל די בריל
און זאָגט צו זיינע געזעלן
בנעימותדיק און שמיל :

„איז, הייסט עס, המן הרשע
אַצינד אין גיהנום אַ גאַסט
און מען פרעגלט אים אין סמאָלע,
ווי פאַר אַזאַ רשע פאַסט.

צוויי געשטופלע גיהנום-שמיים,
מיט רויטע פּאות און בערד,
שמייסן אים אַלע מאָל אונטער
ווי אַ פאַטשטאַווע פּערד :

מיט יידן גייט ער זיך טשעפען
און מיט זייער מאַכטיקן גאַט ?
צדוק, שיט אונטער סמאָלע
אַט דעם דאָזיקן אידיאָט !”

דער אַלמער מיינסטער פאָנפּתא
ווישט אָפּ מיטן טיכל די בריל
און ווענדט זיך צו דער מאַכטער
בנעימותדיק און שמיל :

„נו, חנה-דבורה, מיין טאכטער,
דו מענסט שוין גרייטן צום טיש
די המן-טאשן, די מאַנדלעך
און דעם סאַמע עיקר — די פיש.“

און ווידער צו די געזעלן:
„נו, חברה, וואָס שטייט עין שמיל?
מאַכטס אַ לחיים, חברה,
און נעמט זיך צום פורים-שפּיל!“

בלישמשען די כוסות און קלינגען:
„לחיים פאַר נאָדל און שער,
פאַר אסתר, דער גרינער מציאה,
און פאַרן מלך, דעם לעקיש-בער!“

נאָר חנה-דבורה, די טאכטער,
שטייט ביים פענצטער און טראַכט:
וויפל שמערן, אַ שטייגער,
פאַרמאַגט אזא פורים-נאַכט?

**פאסטריגתאס מאמע צינדט אן
א יארציימליכט**

פאסטריגתאס אלטע מאמע
צינדט אן א יארציימליכט
און גרויסע, הייסע טרערן
רינען איבער איר געזיכט:

„א יאר איז שוין פארפלוין,
זינט מיין שפיוזער איז נישטא,
נאר ס'שיינען נאך אלץ די שמערן
אויף מיר, דער אלטער קרא.“

גלייך נעכטן ערשט איז דאס געוועזן,
ווי מען האט מיין קינד געפירט
צו דער תלית, געקאוועט אין קייטן.
א שטיין וואלט עס גערירט,

ווי ער האט אין דער לעצטער רגע
נאך אסתרס נאמען דערמאנט —
א וועלט דארף מען אויספארן
צו געפינען אזא בארליאנט.

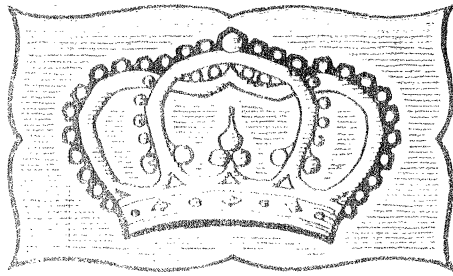
א וועלט דארף מען אויספארן
און מען וועט נישט געפינען, נין,
אזא מין טייערן דימענט,
ווי פאסטריגתא איז געווען.

געווען? אוי, מאמע אין הימל —
געווען... און שוין נישטאָ,
נאָר מישיינען נאָך אלץ די שמערן
אויף מיר, דער אלטער קראָ.

נעכטן וואָלט אסתר, די נאָפּקע,
געווען זיין גרוי פאַרלייגט,
זי האָט דאָך אפילו אין תּפּיסה
אויף אים נישט נאָכגעפרעגט.

אבי זי פראַוועט דעם פורים
— אַ וויסער פורים אויף איר —
אויף איר און דעם פעמער מרדכי,
דעם שתדלן, דעם גביר."

פאַסטריגתאם אלטע מאמע
שטייט פאַרן יאַרצייטליכט
און גרויסע, הייסע טרערן
רינען איבער איר געזיכט.

זוכצעטל

חומש-לידער

15	— — — — —	חזה ברענגט אדמען דעם עפל
17	— — — — —	אדם איז אייפערדיכטיק
19	— — — — —	אברהם אבינו מוסרט לוטן
21	— — — — —	לוטס טעכטער
23	— — — — —	אברהם און שרה
25	— — — — —	די דריי מלאכים קומען צו אברהם אבינו
27	— — — — —	אברהם אבינו פראוועט אַ שלום זכר
29	— — — — —	שרה זינגט יצחקלען אַ שלאָפליד
31	— — — — —	הגרס לעצטע נאָכט ביי אברהמען
33	— — — — —	הגר פאַרלאָזט אברהמס הויז
35	— — — — —	הגר אויף דער מיט פון וועג
37	— — — — —	די מוטער שרה האָט אַ שווער געמיט
39	— — — — —	אברהם אבינו שאַרפט דאָס מעסער
41	— — — — —	אברהם אבינו פאַרט מיט יצחקן צו דער עקידה
43	— — — — —	אברהם שיקט אליעזרן זוכן פאַר יצחקן אַ ווייב
45	— — — — —	אליעזר רעדט מיט רב בתואל
47	— — — — —	אברהם אבינו באַקומט אַ בריוו
49	— — — — —	יצחק אבינו פאַרהערט זיינע בניס שבת נאָכן טיש
51	— — — — —	יעקב קויפט אַפ די בכורה ביי עשון
53	— — — — —	יעקב נאַרט אויס די ברכה ביי יצחקן
55	— — — — —	רחל גייט צום ברונעס נאָך וואַסער
57	— — — — —	יעקב אבינו באַגעגנט זיך מיט רחלען
59	— — — — —	יעקב אבינו זינגט אַ סערענאָדע אונטער רחלס פענצטער
61	— — — — —	רחל און לאה
63	— — — — —	לאה ברענגט דודאימלעך פון פעלד
65	— — — — —	יעקב אבינו האָט עגמת-נפש פון זיינע קינדער
67	— — — — —	יוסף הצדיק און זליכה
69	— — — — —	יוסף הצדיק זוכט ביי זיינע ברידער דעם בעכער
71	— — — — —	יעקב אבינו לערנט מיט זיינע זין "מכירת יוסף"

דער שניידער־געזעלן נאָמע מאַנגער לערנט תנ"ך

77	— — — —	דער אַלטער תרח שניצט אַ נייעס אָפּגאַט
79	— — — —	דינה בת יעקב גייט אויף אַ ראַנדעווו
81	— — — —	יוסף הצדיק שפּאַצירט אויפן בולוואַר
83	— — — —	חנה און פנינה
85	— — — —	חנהס וויגליד
87	— — — —	שמואל הנביא און דער פּאַסטוֹך דוד
89	— — — —	דער אַלטער ר' ישי
91	— — — —	מיכל
93	— — — —	די מכשפה פון עין־דוד
95	— — — —	אביגיל
97	— — — —	בת־שבע
99	— — — —	אמנון און תמר
101	— — — —	דוד המלך און אבשלום
103	— — — —	אבישג
105	— — — —	אבישגס לעצטע נאָכט אין דאָרף
107	— — — —	דוד המלך און אבישג
109	— — — —	אבישג שרייבט אַהיים אַ בריוו
111	— — — —	אבישגס טרויער

רות

117	— — — —	נעמי זאָגט "גאָט פון אברם"
119	— — — —	נעמי רעדט צו אירע שנורן
121	— — — —	נעמי קען נישט שלאָפן
123	— — — —	ערפה קען נישט שלאָפן
125	— — — —	רות קען נישט אַנטשלאָפן ווערן
127	— — — —	נעמי פאַרלאָזט דאָס דאָרף
129	— — — —	אויפן שיידוועג
131	— — — —	ערפה געזעגנט זיך

מגילה-לידער

141	— — — — —	דאָס ליד פונעם לויפער
143	— — — — —	פאַר וואָס מרדכי הצדיק האָט געפונען חן ביים מלך
145	— — — — —	די מלכה ושתי
147	— — — — —	דעם מלכס סעודה
150	— — — — —	ושתיס קלאַגליד
153	— — — — —	די מלכה ושתי גייט צו דער תליה
157	— — — — —	מרדכי גייט אַהיים פון אַסתרס חתונה
159	— — — — —	די עלעגיע פון פאַסטריגתא
161	— — — — —	אַסתר המלכה קען נישט שלאָפן
163	— — — — —	פאַסטריגתא חלומט
165	— — — — —	מרדכי הצדיק דער שתדלן
167	— — — — —	די מלכה קומט צום מלך
169	— — — — —	פאַסטריגתא שיקט אַ גרוס מיט די פייגל
171	— — — — —	המן טעלעפאָנירט צו ויזתא אין דער רעדאָקציע
173	— — — — —	דער מיינסטער פאַנפתא האַלט אַ הספד אויף פאַסטריגתא
175	— — — — —	דער מלך אחשורוש נאָכן אַטענטאַט
177	— — — — —	מרדכי קומט צו אַסתר המלכה
179	— — — — —	המן הרשע קען נישט שלאָפן
181	— — — — —	המן דרייט זיך אין מלכס הויף
183	— — — — —	פאַנפתא מיט זיינע געזעלן נייען פאַר המן אַ מונדיך
185	— — — — —	מרדכי הצדיק וואָרט אויפן שטן
187	— — — — —	דער מיינסטער פאַנפתא גרייט זיך צום תענית
189	— — — — —	די מלכה אַסתר פאַסט
191	— — — — —	המן גרייט זיך צום באַל
193	— — — — —	דער מלך איז אין כעס
195	— — — — —	מען פירט המן צו דער תליה
197	— — — — —	דער מיינסטער פאַנפתא פראָוועט די סעודה
199	— — — — —	פאַסטריגתאס מאַמע צינדט אָן אַ יאַרצייטליכט

FROM THE LIBRARY
OF A. V. KLACHKO